

૨૪૭૭

માગીરથીનું મોક્ષનું,

(પાને)

૨૪૭૭

કુસંગનું કુક પરિણામ.

રચનાર

કેવળરામ દયારામ. “રાવળ”

બાવળાનિવાશી.

અમદાવાદ

માણુકચોક આગળ કાગદીઓળની સામે

શા. હીરાભાઈ પુંજસાના મકાનમાં

“અમદાવાદ ટાઇમ્સ પ્રેસ”માં

કાળીદાસ સાકળચંદે છાપ્યું.

સને ૧૮૮૫

સંવત ૧૯૪૧

કીંમત રૂ. ૩૦—૬—૦

કર્તાએ સૌ હક સ્વાધિન રાખ્યા છે.

પ્રસ્તાવના.

આધુનિક સમયની શુદ્ધ નિવાસી આર્ય પ્રજામાં કેટલાક કુરિવાજનો અતિશય પ્રચાર અને હુસંગથી થતા કદાજાજનક અને ત્રાસદાયક પરિણામ કોઈ સમજી નહિ શકાય. અજ્ઞાનના નાહીજ હોય. આમાંના કેટલાકનો ચિતાર આપવાની ગારા મનમાં ઘણા દિવસથી ઉત્કંઠા હતી- તેવામાં એક લઘુ પુસ્તકમાં- સમાય તેટલી બી ની મારી નજરે પડવાથી આ પુસ્તક લખવાનો પ્રસંગ મળી આવ્યો- આની અંદર આ સમયના દુરાચરણી પાણુ દાંબી ધર્મ શુદ્ધો પ્રપંચનો વળગાળી કેવાં ધોર કર્મો કરેછે, અને તેમના છળની દેખેલી દીપ જ્યોતિમાં નિરપરાધિ જીવ કેવી રીતે પતંગીયાં થઈ પડેછે, તેની ચોગ્ય છાયા આવેલીછે આ લઘુ પુસ્તક ગદ્ય પદ્યાત્મક ગાથા રૂપે છે અને આનું નામ નાપકાના નામ ઉપર રાખ્યું છે.

+ મારી નોકરીથી ફાજલ પડતા જીજ્ઞાસુ વખતમાં લખવાથી આ પુસ્તકને બહાર પડતાં કેટલીક વાર થઈછે.

શ્લોક.

શૂર્પ સ્વજતે દોષાન, ગુણાન ગૃહ્ણન્તિ પાન્ડિતા,
દોષ ગ્રાહી ગુણ ત્યાગી ચાલની વતુદુર્જનઃ ॥

અર્થ.—પાન્ડિતો સ્વપણની પેઠે દોષ તલે છે. ને ગુણનું
ગ્રહણ કરે છે દુર્જન ચાલણીની પેઠે દોષ લે છે
[ને] ગુણનો ત્યાગ કરે છે.

એજ પ્રમાણે આ પુસ્તક લખી સર્વજનોની સેવા મા
સુકતાં મેં જે શુક કરી હોય, તે સુધારી વાંચવાને માટે
સર્વને નમ્ર વિનંતી છે.

ગ્રંથકર્તા.

ગ્રંથાર્પણ.

પરમ પ્રોપ મીત્ર બેસંગભાઈ ત્રીકમદાસ કવિ.
(સ્વદેશ હિત બોધકના એડીટર સાહેબ.)

હરિગીત છંદ.

સ્વઆમવાસિ સનેહી મારા દેશની સેવા કરો,
વિધવા તણા રહિ વકિલ તેનાં દુઃખડાં નિશ્ચિનહરો;
સાથી સુધરાના બની કોઢે કુધારા કાપવા,
પોતે પ્રયત્ન કરોઃ ઘણા મંડળિ સુધારક સ્થાપવા.
સદ્ ભાવથી સ્વ આમમાં શુભ કર સભા સ્થાપન કરી,
અતિશય પ્રયત્નો આદર્યા ઉત્સાહ ખુબ દિવમાં ધરી;
વળિ સનેહ આઝો જાખવોજો આપ મારા ઉપરે,
યાદી હૃદયમાં રાખો આ અર્પણ કર્મ મનથી ખરે.

 } આપનો અભિનંદન મીત્ર,
 કે. દ. રા.
 {

સુચના

શુદ્ધરવાસી શુણીપલ શ્રદ્ધસ્યો? આપને આ પુસ્તક પઢોંચે કે દીન. દસની અંદર દર પુસ્તકે પાંચ આ ના પ્રમાણે ટીકાટ, મજીયોડર, કે પોષલ નોટથી તેનાં નાણાં મોકલી આપશે. દર રૂપીઆ એકની ટીકાટે અર્ધા આનાની ટીકાટ જાદે મોકલવી. તે સાથે યાદ રાખવું કે મને પઢોંચતાં સુધી તે નાણાંનો જોખમદાર મોકલનાર બંધી છે. નાણાં પઢોંચેથી તુરત આપને કાર્ડ લેખી પઢોંચ આપવામાં આવશે. પોણાપાંચ આના લેખે મોકલનારને પઢોંચ મળશે નહીં. દસ દિવસની અંદર જોઆ સાહેબનાં નાણાં નહીં આવે, તેઓની પાસેથી છ આના લેવામાં આવશે.

૧. (નાણાં નીચેને શીરનામે મોકલવાં)

અમદાવાદ }
તાસપર તાડનીશેરી, } માસ્તર, કેવળરામ વિ. દયારામ

માગરિથનું મોપાલુ.

—૦૦૦૦૦૦—

કચ્છના રણ ખાસે ને આલાવાડની ઊત્તરે ઈં સં
 ૧૬ માં પંચાસર કરીને એક સોહામણુ શહેર હતું, કે
 ત્યાં યુર્જરાપુત્રી અગ્નિ રાજ્યાની વલ્લભીપુત્રી આમ
 વલ્લભી ને ખીજા કેટલાક વિદ્વાનો નાસેક સ્થિતીમાં આ
 વીને વસ્યા હતા. એ પંચાસરમાં સમુદ્ર પુત્રી એટલે લ
 ક્ષમીનો નિરંતર વાસ હતા. ને તે ઈંદ્રપુત્રી જેવું મોભ
 હતું હતું ત્યાંના વસનારને સ્વર્ગમાં જવાની ઈચ્છા નહો
 તી કારણ કે સ્વર્ગપુત્રી એ શહેર ઉતર તેવું નહોતું
 ત્યાં આવડો રાજા રાજ કરતો હતો. તે ખંધી સુભટ જ
 તમાં અગ્રેસર હતો. કે જેણે પોતાના અદ્ભુત કાવ્યો જ
 પનો શિખર ઉભો કર્યા હતા, તેથી તેને કવિઓ જ
 શિખર કહેતા. એને પટરાણી રૂપસુંદરી નામે હતી, કે
 જેની જોડ શોધવા ખેલોએ તો આ અવનિમાં તો મળે
 જ નહીં. પણ પૂરતાકમાં એકાદ કયાંઈ મળે તો કાણ

જાણે? રાણીનો બાઈ સુરપાળ હતો. તે ગાહવો શૂરો
 તથા તેની સેનાનો સેનાપતિ હતો. શૂરપાળને જ્યશિ
 ખરો બે બેગા બળે તો ઈંદ્રને પણ ઈંદ્રાસનપરથી ઉઠા
 ડી મૂકે પરંતુ તેમને તેની ગરજ આપીજ હતી. કેમકે
 ગુજરાત આખી પૃથ્વીનું તત્ત્વ હતું. મતલબ કે સ્વર્ગેપુ
 રીથી ગુર્જરાષ્ટ્રપુરી ઉતરે તેમ નહોતી. એ વખતે રૈયત
 હુખીને આપાદ હતી, તેમજ જ્યશિખર પણ મોજ મ
 જ્ઞમાં ન પડતાં રૈયતની આપાદી પર પુરતું ધ્યાન આ
 પેતો. હાઈ પ્રસંગે તરાર મરચા પણ બેવા નીકળેતો. ધ
 યુદ્ધેરીને સપ્તગી પ્રજ્ઞમાં બૈનધમે વધારે પડેતો હતા.
 તથી શેહેરમાં અપાશરાને બૈન ધર્મનાં દેવળ વિશેષ હ
 તાં. તેમાં કેટલાક ગોરજીઓ બૈનધનની કથા વારતા
 રોજ કરતા હતા. સઘળા કરતાં મોટા અપાશરા શેહેર
 થી પૂર્વ દીશામાં હતો. તેમાં જ્ઞાનવિજય નામે ગોરજી અ
 વ્યક્ત હતો. તે વિદ્વાન નિર્લોખીને કથા કહેવામાં એકો
 ગણાતો. તથી ત્યાં કથા શ્રવણ કરવા મોટા મોટા સદ્ગ્રહ
 સ્થો પણ પુસ્કળ આવતા. કથા ત્રીજી પહોર પછી સર
 કરતા ને તે પેહેલાંના વખતમાં પોતાનો શિષ્ય જે સ

પટ વિજય નામે હતો, તેને અભ્યાસ કરાવતા હતા.

રાજાનો મુખ્ય પ્રધાન ગુણવંતશા નામે આવક ના જિલ્લો હતો. તે પ્રધાનમાં પણ નામ પ્રમાણેજ ગુણ હતો. તેને એક પ્રવીણ ગૌરી નામે પુત્રી હતી. તે સિવાય ખીન્ત કાંઈ સંતાન નહોતાં- એ પ્રવીણ ગૌરીની વય ૧૩ વર્ષની થઈ ત્યારે તેને પરણાવવાનો વિચાર કર્યો. પણ પોતાની સ્થિતિનો ને કુળવાન વર ન મળવાથી તેને એક ગરીબ પણ કોમ કુળના વરસાથે પરણાવી, ને તેને ઘર જમાઈ રાખ્યો.

આ વખતે રાજાનો ખાનગી કામદાર (પ્રાધવેટ સેકટેરી) રૂપચંદ્રશા નામે હતો. તેને પણ સંતાનમાં આ **ભાગીરથી** નામે એકજ પુત્રી હતી. તેનો વિવાહ શહેરના એક સગવડસ્થને ત્યાં કર્યો હતો. પરંતુ દેવ યોગે તે વર સૈયડના ઝપાટામાં આવવાથી મરણ પામ્યો. તેથી તે બાઈ તે ખિસારી ૧૬ મું વર્ષ ખેસતાંજ વિધવા થઈ. તેથી લોકો કહેવા લાગ્યા કે આતો નામ પ્રમાણેજ થયું. ❀ ભાગીરથી નાની વયમાં વિધવા થવાથી

* ભાગી: = કુટી + રતી = નશીબ-કુટેલા નશીબની (કુટલાક ભાગીરતી કહેતા.)

તેના પોતા ઘણું ખેદ પામ્યા. તેમજ તેમની સ્ત્રી કસ્તુરગવશએ પોતાની નાની પુત્રીને ખાધ્યાવસ્થામાં પરણાવી લાણવો લીધો હતો. તે આ સમયેનામાં છેલ્લો વાળી રહ્યાનો લાણવો લેવા ખેડાં. દેશી ભાઈઓ!! ખાળસન કરવાથી આવાં અનેક ભપંકર પરિણામ નીપજ છે, પણ જોજ્યા તેનો ત્યાગ કરતા!!

હવે ઉપર કહેલા જ્ઞાનવિજય ગોરજીની કથાનો મહિમા દીનચતિદીન વૃદ્ધી પામવા લાગ્યો. તેથી શ્રોતાઓ વધતા ગયા. એક દિવસે ભાગીરથીની આ તથા તેની ફોઈ વગેરે કથા શ્રવણ કરવા ગયાં તેની સાથે ભાગીરથી પણ ગઈ. કથા ઘણી ખોધક હોવાથી તેઓનું મન તે તરફ વધારે ગળ્યું. ને રોજ જવા લાગ્યાં. એમ કરતાં કરતાં તેની ફોઈ તથા તેની માતો ફોઈ વખતેજ જાય, પણ ભાગીરથીને કથાનો એસ ઘણો લાગ્યો, તેથી તથા ખીજઓની દેખાદેખી હંમેશાં જતા, આ વખતે જ્ઞાનવિજયની ઉંમર (૩૨) વર્ષની ને ભાગીરથીની વય ભર જુવાનીમાં એટલે (૨૦) વર્ષની હતી, તે ખાઈ ખાતે પોતે સુખી હોઈ સઘળી તરફથી નમિ

ત હતી. તેથી જોના શરીરમાં કામગિની દિનપ્રતિ દિન વધતો ગયો. વળી તે વિધવા છતાં તેને કોઈ અન્નહ્યું માણસ વિધવા ધારે તેમ નહોતું. કારણ કે માથે વાળ તથા હાથે સોનાની ચુડી રાખતી, તેમજ કપડાં પણ રંગ ખેરંગી મનને પુછીને પેઢેરતી તેથી સધવા સમાન દિસતી હતી.

માનવિજ્ઞપણ પણ શરીરે ઝોર, પુટીવાન, ને વાક આતુરીવાળા હતા, તેથી આ કામ પોઠિત યુવાનવિધવાનું મન તે ગોરજી પર વિહવળ થયું. પરંતુ કથા વખત ઘણી સ્ત્રીઓના સમુદ્ધમાં હોવાથી ઝોરજી સાથે તે નાથી કોઈ પણ ખોલી શકાતું નહીં. તે પછી મનેચ્છા તે પુર્ણ કર્યાંથીજ થાય.

આવી રીતે શેઢેરમાં જૈન ધર્મ પ્રસરેલો હતા; પરંતુ મહારાજ જ્યોતિષી શૈવમાર્ગી હતા. આ વખતે આ સદ્ગુણી રાજાને કંઈ સંતાન નહોતું. તેમણે એક વખતે કથામાં પુરાણીના મોઢેથી X લીલ પરણાવ

X છાકરા છાકરીની માફક વાછરડોને વાછરડી પરણાવવાં. આમ જનવરને પરણાવવાથી પુન્યથી થાય એવું લોખાને વેલમાં હીંદુઓ માને છે!

વાથી અત્યંત પુન્ય થાય છે. એવું સાંભળ્યું. તેથી રાજા
 એ વિચાર્યું કે મારે સંતાનમાં પુત્રપુત્રાદિ કાંઈ નથી,
 મારે લીલ પરણાવીને પુન્ય અને લલાલો લેવો, આવો
 વીચાર મનમાં ઘોળાવા લાગ્યો. તેથી એક દિવસે પુરા
 ણીને ખેલાવી રાજાએ કહ્યું કે, મહારાજ મારે લીલ પ
 રણાવવાની ખુશી છે, મારે તેનું મુહૂર્ત જુઝા આ સાં
 ભળતાંજ પુરાણી અત્યાનંદ થયા, ને ખેલ્યા કે એ
 જા!! જોખાણજી પ્રતિપાળ મહારાજાધિરાજ આવો રા
 જા વિચાર આપના પવિત્ર હૃદયમાં આવ્યો, તેથી હવે
 આપનું થોડી મુદતમાં કંઈ પણ સુખ થવાનું આ માં
 ગલીક ચિન્હ છે, એમાં શક નહીં. એમ કહી મહારાજે
 તતક્ષણ પકોંઠી મારીને માથામાંથી કટ ટીપાણું કાઢી
 લેત, મકર, કુંભ, એમ બડખડતાં બડખડતાં આંજળી
 એના વેઢા ગળવા માંડ્યા પછી થોડી વારે ખેલ્યા કે
 “મહારાજ!! લગ્નનું ચોખુ મુહૂર્ત વૈસાખ સુદી ૩ ને
 શનિવારનું આવે છે. ને આખો દિવસ પણ સારો છે”
 પુરાણીનું આ ખેલણું સાંભળીને રાજાએ લગ્નની ત
 હયારી કરવા માંડી ને તે દિવસથીજ પુરાણીને તો જો

જના ગણપતિ ખેડા, રાજજીએ ધણી ધામધુમથી વાહર
ડીનો વરઘોડો વહશાખ સુદી ૨ શુક્રવારે + પાછલા
પછોરે ફેરવવાનું ઠરાવ્યું. તેથી શેહેરના તમામ લોકો
તે વરઘોડામાં જવાને સજ થવા લાગ્યા, ને રાજના
માટા માટા કામદારો લુગડાંલત્તાં ઘરેણાંગાંઠાં વગેરે સું
દર આભુષણ ધારણ કરી રાજની દેવડી આગળ ભેગા
થવા લાગ્યા, આ દિવસ ગહોત્સવનો હોવાથી સઘળે
કથા વારતા પણ ખંધ હતાં; આવો અનુકુળ પડતો વ
ખત સાધી રૂપચંદ્રશાની પુત્રી બાગીરથીએ એની માને
હલ્લું કે “માતૃથી મારે વરઘોડો નેવો છે, અને અ
હીં તો તે નેવાય તેમ નથી, માટે મારી પ્રીય સખી પ્ર
વીણ ગૌરી પાસે જવાની મને રજા આપો, તો હું તે
ની ખાસી નીચે થઈ જતો વરઘોડો નેહ શકું, વળી
એને ઘેર સઘળી સખીઓ ભેગી થવાની છે, એવી ચી
ઠી પ્રવીણ ગૌરીની આજે મને મળી છે” આ ઉપરથી
તેને રાજ ખુશીથી રજા આપી, તેથી બાગીરથી સઘ

÷ આ સમયે હાલના જેવાં ઘડીયાળ નહોતાં તે
થી પોઢોર ને ઘડીપર સુમાર રાખતા,

જાં વસ્ત્રાલંકાર પેઢેરી સીધરામમાં ખેશી એક દાશી સા
 થે લઈ પ્રવીણ ગૌરીને ઘેર જવા નીકળી માર્ગમાં ત્રા
 નવિજ્યનો અપાશને આવ્યો. ત્યાં આગળ પેટો સીધ
 રામ ઉભો રાખ્યો, ને પોતાની દાશી કહેવા લાગી કે
 “તારા જેવી હલકી જતની દાશી હું તેના ભોગ છે,
 તું જાણે છે કે, આજે મારી સઘળી સખીઓ ભેગી થ
 વાની છે. ત્યાં તું આવાં ખરાબ કપડાં પેઢેરીને આવે
 છે, તે મારી મશ્કરી કરાવાને માટે!! ધિક્કાર છે. જત
 વિના ભાત નજ પડે” પછી પેલી દાશી હાથ જોડીને
 બોલી કે, “બાઈ/સાહેબ મારો અપરાધ ક્ષમા કરો મારો
 પાસેનાં સઘળાં મારાં કપડાં થઈ રહ્યાં છે,” પછી બા
 ગીરથીએ પોતાની પાસેથી રૂપિયા વીસ આપી કહ્યું
 કે, તું આ રૂપિયા લઈ ચોટેથી તારી ખુશીમાં આવે
 તેવાં મારાં કપડાં લઈ પેઢેરીને આવ. હજી વધોડો
 મડવાને વાર છે, હું તારા આવતા સુધી આ અપાશ
 રામાં મહારાજ પાસે કયા સાંભળું છું, સારું થયું કે
 મને પાદ આવ્યું, નહીં તો આપણી મશ્કરી થાત. એ
 મ કહી સ્વધાન પ્રતિજ્ઞા કરી પાદ તથા દાશી ખાતે

હત્યાં ને દારી ખુશી થતી ચઢતા તરફ ગાતવા લા
ગી, વખતે તેને બેસાવીને કહ્યું કે હો આ ત્રણ રૂપિયા
વેલીએ તેનાં અનાસ, લીલીદાસ તથા હુવડેશી વગેરે
કેવી આવશે, કારણ કે આજે મહારાજની પોષા આ
વખતે પ્રસાદી મુકવી પડશે; એમ કહી જેને મહારાજ પા
સે અતી ઉત્સાહથી જવા લાગી, આ વખતે તેના સંવ
દા મનોવિકાર ઉપસી આવ્યા હતા, અને હર્ષાનંદયાં
તેની છતી થડક થડક થતી હતી- ઉનાળાના સખત તાપ
ને લીધે તેના લેસાટ પર પસીનાનાં દાર અંધ શ્વેતરંગ
નાં ટોપાં ખંધાયાં હતાં, તે સાચાં મોતીની માફક ચળ
કાટ મારી તેજસ્વી લેસાટના તેજમાં અત્યંત વધારો ક
રતાં હતાં તેમજ આંખ ઉપરની ભમર જે ગમ ધનુષ્ય
ની કમાનની માફક વળેલી, તે જાણે આંખના પત્રકારા
વડે પ્રેમી હુશ્પને કામખાણુ મારતી હોયની!! તેમ દિ
સતું હતું. તે જુવાન બાળાએ એક સુસોભિત શુભાળી
રંગની કસકસાટ ચોળી પહેડી હતી, અને તેની ઉપર
સોનેરી રંગના ભરત ભરેલ છદ્દા હતા. તેથી તેના હૃદ
યપર કનક કળસ ગોઠવ્યા હોય તેમ લીસતું હતું. તેમ

તેના મળિયાની સુંદર ભાવ પણ ખુલાર દેખાતી હતી તેના ગાલની લાલી ખરા ખીસેલ શ્વાખના કુતર્યા ઉતરે તેમ નહોતી. તેના શ્વેત હાંતની પંકતી શ્વેત લાઁ મની કળીની પંકતી કરતાં પણ અતીશય ઉત્તમ હતી. તેના આંટલી લાલી પરવાળાંની લાલી કરતાં ઘણે દમ બલ્લ સહે તેમ હતી. તેના નેત્રની અપખતા મકોર પ ક્ષીની અપખતા કરતાં અતીઆતી હતી. વળી નાકની ના બુકામ ઘણીજ મોટા પમારે એવી અબ્બીદાર હતી. પરંતુ તે સાથે વિકલાપણાને લાધે તે અલંકાર વગર અ ઘણું લાવાયો સજાઈઅંથ પેલેલ પાડેલ લાલ રંગના કેડ લીનુર લીરાની માહક અગકતુ હતું. એકંદરે તેણું દમ એક સુંદર દેવાંગના સરખું હતું કે જેને તેતાજી તરકા માં પુરુષ સુદ્ધિત થાય!!

તે અપાશરાની પડખે એક માળીનું ઘર હતું. તે ને ત્યાંથી માં માગ્યું સુલ આપી ઘણાજ સરસ સુંદર પમરંગી પુખ્તના હારે એક બીજવેલા રૂમાવમા લઈ અ પાશરો પસાર કરી જ્યાં ગોરજીને વિચાંતિ લેવાનું સ્થળ હતું, ત્યાં ગોરજી એક સારી મોટી તળાઈ પર આ કે પાસે સુતા સુતા પાસે પડેલી પોથીમાંથી એક પાંચ

એક પાનાં તપાસી જતા હતા. પાછળ ખાસીએ ધાનેા
 પચન ન લાગે માટે વીરજીના વાળાની ટટ્ટી બાંધેલી હ
 તી. આ હજીજાળના વખતમાં અરા તાપની વખતે એ
 માએક આ સુંદર સ્ત્રીને આવવી બેઠાને જ્ઞાનવિજ્ય તો
 ચમકી ઊઠ્યા. ને પથારીમાં બેઠા થઈ બોલ્યા કે, કેમ?
 પચીત ભાગીરથી આવીને પગે લાગી ને પોતાના રૂમાલમા
 થા ફુલનો હાર કાઢી જ્ઞાનવિજ્યને પેહેરાવ્યો. ને પોતા
 પર એક મોઢાર મુઠી બોલી કે, મારાચાચી હું પ્રણા
 દિવસથી મનમાં મચ્છતી હતી, માટે આજે યોગ મળવા
 વી આવી છું.

જ્ઞાન—યોગ કેવો? તે તું મનમાં? હું મચ્છતી હતી,
 આજે તો કયા અંધ છે.

ભાગી—હું કયા સાંભળવા આવી નથી, પણ આપ
 ની સેવા કરવા આવી છું (એમ કહીને ઝટ
 તે પથારીમાં આવીને બેઠી ને જ્ઞાનવિજ્યના પ
 ગ પોતાના જોળામાં લઈ સાંપવા લાગી.)

જ્ઞાન—(પગ પાછા ખેંચી લઈને) અરે બેન અત્યારે
 તમારે મારી પાસે એકલાં આવવાનું ઠારજીન

થો, મારે તમારી પાસે શેવા કરાવવી નથી, મારે આખરે અહીંથી સિંધો રસ્તે પકડો-તમારા પીતાજી જાણશે તો મારું તમારું મર્જ સમીપ સમજવું.

ભાગી—અત્યારે કોઈ નથી મારા પીતાજી તો રાજી ને ત્યાં વરધો હો છે, તેની ધામ ધુમમાં છે નાટે નચિંત રહી આ અમૃત વખતનો ઉપયોગ કરી એક બીજાને શાન્તિ આપીએ. મેં મારી દારીને જે વા મીઠાઈ લેવા માંડી છે, તે આધાપત્રી આપણું મન રંજીત કરીએ.

જાન—(આટલું સાંભળતાજ જાગી યોરજી અતિ ક્રોધાવમાન થઈ બોલ્યા) અરે? હુટા! તું ઇટનો જરા હર રાખ; તું એક ખરાબ વૃતિવાળી પાપીણી શી મારા સરખા પવિત્ર પુરૂષને ખરાબીતે ખાંડે ઉતારવા આવી છે. કાં??

ભાગી— **વસન્તિસકા છંદ.**

(હું) વેશે વિચીત્ર નવ જોખન વાળી નારી;
આવી અહીં હું રતિરંગ, ઇચ્છાજ ધારી;

(૨૧)

પૂરું કરોજ મન તણી, હાથે માગી,
રાએ સદા સફળ, વત્તિ થશે તમારી. ૧

માન—

નારી અરે સુણ તું, સાવધ ચિત્ત રાખી,
માગી લહે અવર વેણુજ આજ પાખી;
ભાવે કરી રટાણુ રોજ, પ્રભુનુંજ કાર્ય,
તો તો નક્કી આ અવનિમાં, અવતાર નાથ. ૧

માગી—

ગોતે કરી કરગરી કહું હુંજ નારી,
નક્કી ગણે પ્રિતમ આજથી હું તમારી;
માટે કહું હું કરન્નેડોને લાલ પ્યારા;
પ્યારી ગણી પ્રીતમ લો ખરી મુખધારા. ૧

માલીની.

માન—

અરર મરખ પાખી લાજરો! લાજરો! લાજરો!
ભગિની ભગિની માહારી કહું હું હું આજ;
સુણિ વચન તહારાં, છાતી મારી છળે છે,
અરરર મુખમાંથી શું હજી નીકળે છે;

(૨૨)

પરનર સહ નારી જર જે જ રમે છે,
 સકળ ધરમ કહે છે નફમાં તે પડે છે;
 હગ તુજ ખગ જેવી, વતિ મં આજ જાણી:
 ફર ખશ તું દુષ્ટા જાણુતો હું જાણી;
 મુરખા વદ વિચારી લેશ જો લાજ ધારી,
 સકળ મનુષ માંહી વાત કાઢીશ તારી;
 અરર નિપુણ જુદી કાં ભમી આજ તારી,
 નિરલજ થઈ ઘેલી લાજ લે છે તું મારી;
 નિપય વિપ દિસે છે સફેરા તુલ્ય જોવાં;
 વગિર મુખ પરે તો છટકા પ્રાણુ જોતાં,

ભાગી—

સકળ ધરમ સૌ હું જાણું છું સારી રીતે;
 વિજયજી તજિ પાખડો પધારેજ પ્રીતે;
 સકળ ધરમ એ સૌ માનવીએ કરેલા,
 અનુભવ વિણ લોકે હેતથી આચરેલા;
 જ્યમ જ્યમ મુખમાંથી વાણી આવી ઉચારે,
 ત્યમ ત્યમ દુખ દેછે કામ અંગાર કારે;
 નયી તજી શક્તી હું આપ પ્રીતી અત્યારે,

નયો કંઈ દુનિયાં કે ખાપની ખીક મારે;
 નજર કરી કરી જોતાં નહીં ક્યાંઈ વાસો;
 વિજયજી ઝટ ઊઠો ના પડો આડપાસો;
 નયો તમ તણી! હાની આજ એમાં થવાની,
 પણ મુજ મનની છે શાન્તિ તો જામવાની;
 ફક્ત હઠ નકામી ભૂલથી તો કરોછો,
 નકિ કહું નવ જાણે શી મને ડરોછો;
 મુજ સર્મી સુભ વણી ના મજેરે મજેરે,
 જ્યમ મગર મળતું છે દુંદતાં કે પજેરે,
 દોહરો.

જાની—

કહું હું દુપા કેટેલું, તું છું વિધવા જાત;
 માટે વિધવાના કહું, ધર્મ વિશેષ વિખ્યાત.

બાગી—

શું કરવા છે માલ્યરે, વિધવા કેરા ધર્મ;
 યુવાન વય પ્રભુની નહે, નહે દેશીનાં કર્મ.
 માટે નિરખળ નાર હું, કહું છું મૂકી લાજ;

(૨૪)

સો રૂપેઆ રોકડા, આપું છું છું આજ.

જાન—

મેં કહ્યું મુખે ઘણું, માને નહીં તું વાત,
જે જીડી નહીં જાય તો, મારીશ તુજને લાત.
પકડાવી પોલીસથી, માંડીશ મોટો કેશ,
તો તેથી તારી નક્કી, લાજ નહીં રે' લેશ;

આગી—

જલ્દયા કાંધા ગોરજી, મૂરખના સરદાર,
નિશ્ચે તું મન જાણજે, કદાવું પરની ખાર;
મેં મન નિશ્ચય જાણીયું પુરખાતન નહીં પાસ,
માલ વગરનો નિરખ્યો, શાની રાખુ આશ:
આદિથી તે અંત તક, શિખે સુણી વાત,
ખત્રી મન સાથે બોલવા, લાગ્યો તે સાક્ષાત.

લંપટવિજય. (મનમાં) કટાવ,

લાયલાયરે, સુંદર કામા, વળી તે રામા, બોળી બામા,
બાલે કેવું, કપાંથી એવું, અમૃત જેવું, ઝીલી-લેવું, તે
મુકાને, બહુ મુકાને, મુરખ જેવા, પછસા લેવા, વળી તે
કેવા, હું નવ મુકું, કદી ન મુકું, વળી આ નારી, કેવી

સારી, દીસે ભારી, રમવા જારી, આવી પ્યારી, કાઢી મા
 રી, ખેડુ કરીયું, અમૃત ઢળીયું, દુઃખજ મળીયું, આ
 વે મારી, સુજને ધારી, ગણુ' હું પ્યારી, જહાને વારી,
 એ નારીને, એ જારીને, હું રોઆવું, નાખી જાવું, મન
 ભીજવું, એમ કહીને, જોવા માટે, જાળી વાટે, ઉભો થ
 પ્રાને, હિંમત સહીને, જોવા લાગ્યો, તેવો તેને, તે રવા
 માએ, તે કામાએ, દ્રષ્ટે દીડો, લંપટ દાસે, માટી આસે,
 સાન કરીને, ખેસી જહાને, જાન વિજયથી, ખીવા લાગ્યો
 રખેને દેખે, મારે મેખે, મને ન લેખે, કાઢી મુકે, કદી ન
 મુકે, એમ ધારીને મન મારીને, તે હારીને, ખેડો પો
 તે, સાન થકી તે, માન થકી તે, પેલી રવાગા, કામી રા
 મા, હડી ચાલી, રહી ન લાલી, હોડી ખાલી, પછી ગો
 રજી, કમાડ તેનાં બંધ કરીને, ખુશી થકીને, તજી બીલી
 ને, પોતે સુતા, પછી તે રામા, આંટા ફરીને, પીર ધરી
 ને, મીઠાઈ લઈને, દારીને કે, જો હું આવું, ઉભી રહેજે,
 એમ કહીને, લંપટ પાએ, ચંપટ થાવા, આશ કરીને
 ચાલી પોતે, લંપટ તો તે, દેખી એને, ઇચ્છ તો જને,
 માનજ તેને, આપી પોતે મુખથી બોલ્યો.

(૨૬)

સાદુલવિક્રીતઃ

ઝાહો!! બાગિરથી અહીં મરણ તો,

પ્રીતોથી આપે કર્યાં;

પ્યારી પ્રેમ થકી નકી સકળ તો,

તો હુઃખ મારાં હર્યાં.

ખેસો પ્રીત કરી અહીં સરસ આ,

સુંદીર જગ્યા મહીં;

આપણુ પ્રેમથી રંગ ખેલિ રમતો,

હાલો લખશું અહીં.

(વળી પોતે વિદ્વાનું ડોળ દેખાડવાને બાધો કે)

શ્લોક.

પ્રિયા દર્શન મેવાસ્તુ કિમન્યૈર્દર્શનાતરે,

સરાગેનાપિચ્છિતેનપ્રાપ્ય તે યત્ર નિર્વૃત્તિ.

ભાગી—પ્યારા અલખેલા? મને આપની આગીવાણુ બા
પામાં સમજ ન પડી.

લંપટ—અર્ય-મારે તો (હમેશાં તારા જોવી) પ્યારી સ્ત્રી
નુંજ દર્શન થજે, તે સિવાયનાં બીજાં દર્શન તેશુ!!

(૨૭)

કટાવ.

એમ કરીને, પ્રીત ધરીને, સાંમાં ફરીને, ખવડાવા
ને, એક એકને, લાગ્યાં પોતે, મળેની વાતો, કરવા લા
ગ્યાં સંકટ લાગ્યાં, મળીયાં માગ્યાં, મીઠાઈ તાગ્યાં, ત્યા
રે તેઓ, ભાન ભુલીને, માન મુકીને, સાનચુકીને, હાસ્ય
વિનોદો, કરવા લાગ્યાં, ખાળા નાની, કાચીવયની, લાંબ
ટ મુરખ, ખુદ્ધિ પહાળી, તેથી ત્યાંતો, શખ્દો મોટા, સં
ભળાવાને, લાગ્યા ત્યારે, જ્ઞાનવિજયે, મુળીયું બ્યારે,
વિચાર વાતે, લાગ્યો પોતે, સ્ત્રીની વાણી, પોતે જાણી,
ત્યારે તે તો, ઉભો થઈને, ધોમે રહીને, જાણીમાંથી જો
વા લાગ્યો. ત્યારે ત્યાંતો, એકએકને, પેઠાં દીઠાં, હાસ્ય
વિનોદો, લેણે કરતાં, બ્યારે જોયાં, ત્યારે પોતે, જાનિ
માટે, જીવને સાટે, ધાર્યું એવું, શિષ્ય ન રાખું, માફ
તેને, વિદ્યા જોને, આપી મેં તો, તેણે કીધું, ઠામજ આ
હું, અતીશે મોટું, માફ સોહું, એમ ધારીને, નિસાસો
નાંખી, પોતે પેઠા ઉઘાડી દીલમાં, ચરચર મનમાં, ખ
રચર આંસુ, ખરખર પડવા, લાગ્યાં તેને—

મનહર છંદ.

ભાગીરથી જ્ઞાન ભૂડી ઠમાડને પોતે ખૂડી
 ચાલી ભભકા થયેએ ભારે મોટા ઠાઠથી
 રાશીને પોતે ખોડાવી સીધરામ સાથે લેછ
 સખી ઘેરતે સાધાવી મલી જેવા ઠાઠથી

જ્ઞાન—કુચા લંપટને કહ્યુ આવરે તું આડીંઆવ
 ખાસડુ કાઢીને માર્કુ તેના મુખ આગળે
 અલ્યા મારનામ પોણુ આણુનં આપેણુ જ્ઞાન
 લંપટ તૈયાર થા તું નિકળને ભાગળે ૧
 લંપટ પોલ્યો કેલ્યો આ એકલમે પીલુ મારે
 જ્ઞાનિ થમ શુભ ખાંધો કહો મારા વાંકને!
 અખ થડી ઊંચી ઉડ્યો આંખોતો હુ હુલ્યો આણુ
 નજાણુ હું કાણુ ઘોણુ જુનો કર્યો કયાં કને!
 વાંકવિના કાલો તે તો ન ખમાય મારા થકા
 અપાશરે આગ લાગી મારેશો નાહીં મને

જ્ઞાન—અલ્યા હુઆ જલ્લી થકા જ્ઞેક છુ હું કપારનોએ

કરિયાદી હું કરું તો થાય સજ્જ બહુ તને.

કટાવ.

એવું સુળીને, લંપટ પોતે, બુંદો પડીઓ, નીચું
ભાળને, ચાલ્યો પોતે, વિચાર કરવા, સ્ત્રીને મળવા, આ
દુઃખ ટાળવા, રસને પડવા, લાગ્યું ગરવા, જેવું અને
પછી તે પોતે, દાસીને ઘેર, ગયો વિચારી, વિનતી મા
રી, કહું છું સારી, તે તું જાળને, કહે તું જાળને, કો
ઈ ન જાણે, કોઈક ટાણે, તુજને હું તો, જાણ કરી
દઈ પછા આપી, દુઃખને કાપી, આભાર જાણી હું
જી જાની, તજવું જાણી, પછી તે દાસી, જાળને પોતે
ભાગીરથીને, વાત કહી ત્યાં, સુળી વાત જ્યાં, તરતજ
ચાલી, આવી પોતે, દાસીને ઘેર, વળતી ખાલી,

ભાગી—અરે ઓ મારા દીલોજન, પ્યારા આપનો હું
દર ખસનુમા એહેરો શીકો કેમ પડ્યો છે, ને
અત્રે તાકીદથી મને આપે કેમ ખોલાવી છે?

લંપટ—અરે પ્રિયા હું અત્યારે સઘળા હાવભાવના શ
બ્દો બુલી ગયો છું માફ ચિત્ત વ્યગ્ર થઈ ગયું
છે, હાયા! હાયા!! હું કયાં જઈશ, કયાં રહીશ,

લોકોને શું કહીશ, ને મારી શી દશા થશે.

ભાગી—અરે મારા જીવનહાર, આમ છેકજ હીંમત હા
રી જવાનું સમજકારણ શું છે? તે કૃપા કરીને મ
ને જલદી જણાવો.

લંપટ—અરે! મને મારા દુષ્ટ ગુરૂએ ખાસરે ખાનડે
મારીને કાઢી મુક્યો “પાપનો ઘડો કુટ્યા વિના
તે રહે”

ભાગી—શું આપણી લોકીકત તેણે જાણી??!

લંપટ—હા. જે જાણીમાંથી મેં તમને ધસારત કરી હ
તી, તેજ જાણીમાંથી તેણે આપણને દોઢાં હતાં.

ભાગી—હું!! ત્યારે તો આપણા બેઢના ભોગજ મળ્યા.
માટે હવે એનો કંઈ પણ ઘાટ ઘડાય તો કીક.

લંપટ—જે એમજ થાય તો જાણુ તેજ જીવતો રા
ખ્યો, તારો ઉપકાર કદી નહીં ભૂલું.

ભાગી—શીકર નહીં. હું જે પડિકું મગાવું છું; તેમાં
ની ચીજ તમારા દુષ્ટ ગુરૂને ખવરાવી શકશો કે
નહીં?

લંપટ—અરે ધન્ય છે! મારી મગાનેણી ખારી? પ્રીતીતો

આવીજ નેહએ. તેચીજ હું ખુશીથી ખવરાવીશ.
 બાગી—(દારી સામું નેહને) લે આ કુંચી મારી પે
 દીના ખાનામાં કાગળનું પડીકું છે, તે જલદીથી
 લઈ આવ

(પછી દારી પડીકું લઈ આવીને.)

દોહરો.

દીકું પડીકું દારીએ, લીધું લંપટદાસ,
 ખોલી કાગળમાં જુએ. વિષ હળાહળ ખાસ. ૧
 લાગ નેહ લંપટ ગરો, ચુર ગયા'તા ખાહાર;
 જળ પાત્રમાં નાંખીયું, દુટ ધરી વિચાર. ૨
 પાણી પોવાથી થયા, સ્વર્ગવાસી તે ઠાર;
 પછી નીરાંતે આપિયા લંપટજી તે વાર. ૩
 પોતે ગુરગત નેહને, દેખાવે દિગમુદ;
 અદર અંતર રાખીયું ખહાર દેખાડ્યું દુઃખ. ૪
 મુકી પોક પ્રોઢી વહે, મને મોકલ્યો ગામ;
 હાપ! હાપ! ચુર કયાં ગયા, રેહવાશે નહીં આમાપ
 કલ્યાંતો કાટી કરે, સમજવે સૌ લોક;
 ઢોંગી ઢોંગ ઘણા કરે, ખંધ કરે નહીં પોક. ૬

લોકે સમજાવી કહ્યું, જાનિ થઈ કેમ રોય;
 બનવા કાળ બન્યાં કરે, ઇશ્વર ઇચ્છા હોય ૭
 માસ બે માસ ગયા પછી, બોલ્યા સર્વે લોક;
 કયા ચાલતી હવે કરો, સર્વે તજીને શોક.

લંપટવિજયને આ ગુરૂની હરકત હર થઈ તેથી
 અંતઃકરણમાં અત્યાનાંદ થયો. પરંતુ લોકોને દેખાડવા
 માત્ર ઉપરથી શોક રાખતો. તેને પોતાના ગુરૂની ગાદી,
 માલ મીલકત, તે સરસ્વ મળ્યું. અને વળી આ જાનિ
 ગોરજના અકાળ મૃત્યુની ગમ કોઈને પડી નહીં તેથી જગ
 જાળા સમજી લંપટવિજયે કયા શરૂ કરી. પ્રથમ તો ઘણા
 લોકો કયા શ્રવણ કરવા આવતા થયા. પરંતુ તેની કયા
 કુંડેવાની છટા જાનવિજયને સો મે હિસ્સે પણ ન હો
 વાથી દીવસે દીવસે શ્રોતા ઓછા થવા લાગ્યા. આખરે
 માત્ર પાંચ દસ સ્ત્રીઓજ તેની કથામાં આવતી હતી. પ
 લુ જ્યારથી લંપટવિજયે કયા શરૂ કરી હતી ત્યારથી
 ભાગીરથીનો તો એક પણ દિવસ કથામાં આવ્યા વગર
 પડ્યો નહોતો. એ બેક પોતાની હુષ્પ્રતિમાં ફતેહમંદ

થયાં હતાં. તેથી તેમનો સૂર્ય પુરું ચઢતી કળાએ ખી
 લ્યો હતો. તેઓના દુષ્ટકાર્યમાં ભાગીરથીની ઠાશી હમે
 શાં સામેલ રહેતી હતી. સેઓ ભેગાં થતાં ત્યારે કહેતાં
 કે ઓહો! આપણી યુક્તિ ને આપણાં કામ અવધિ છે.
 હજી સુધી રોહરનું એક પણ માણસ જાણતું નથી. એ
 મ અરસપરસ ખોલી મનમાં ખુશી થઈ કુલાતાં હતાં,
 પણ શું? ઇશ્વર કાંઈ અન્યાય છે? કાંઈનાં એવાં દુષ્ટ
 કર્મ ઢાંક્યાં રહ્યાં છે? ના. હવે એમના પાપનો ઘડો
 ભરાયો હતો, આ વખતે ભાગીરથીને રજસ્વળા ખેસવા
 ની મુદત વીતી ગઈ હતી. તેણે લંપટવિજયને આ હ
 કીકત જાહેર કરી. ત્યારે લંપટે કહ્યું કે “તારે હમેશાંની
 રીત પ્રમાણે ફરેક માસે અળંગાં ખેસવું, ને રજસ્વળા
 આવી હોય, એવાં ચિન્હ ખતાવવાં હું” તારી દવા ચો
 થો માસ ખેઠા પછી કરીશ. ને છેવટે તે દવાથી ગર્ભ
 પાત નહીં થાય, તો આપણે જયશિખરીના રાજ ખહા
 ર પુષ્કળ પછંસા લઈ નાશી જઈશું. મારો જીવ જશે
 તો ખુરબાન છે, પરંતુ હું પ્યારી તને કંઈ પણ હરક
 ત થવા નહીં જી”

એક વખતે ભાગીરથી તથા તેની સખી પ્રવીણ
 જોરી એક સુંદર ખગીઆમાં આનંદના આવેશમાં કર
 રતાં હતાં તેઓને લંપટવિજયે દીઠાં પ્રવીણજોરીની સ
 ખ સુરતી ભાગીરથી કરતાં કાંઈ ઉતરે તેમ નહોતી. હ
 ષ પ્રતિના માણસનું મન કદાપિ સ્થીર રહેતું નથી, ન
 જ મુજબ તેનું મન પ્રવીણજોરી તરફ ગયું. ને તેને
 જાણવા પક્ષે વિચાર કર્યો. પછી બીજે દિવસે તેણે બા
 ગીરથીને કહ્યું કે કાલે તારી સાથે એ કોણ સ્ત્રી હતી.
 ભાગી—એતો મારી પ્રીય સખી કે, જેનો પીતા મુજબ
 પ્રધાન છે. તે હતી.

લંપટ—એ કથા સાંભળવા કેમ નથી આવતો?

ભાગી—મેં તેને એકવાર કથાનું કહ્યું હતું, ત્યારે તેણે
 કહ્યું કે, “હું સારાં યોષક પુસ્તકો રોજ ઘેર
 ઠાં વાંચુ છું. મારે મારે એજ કથા છે” વળી એ
 દેશમાં પરમેશ્વરનાં દરશન કરવા જવાનું કહ્યું
 ત્યારે તેણે કહ્યું કે, મારો સ્વામી એજ મારો પ
 રમેશ્વર છે. ને તેમનાં દર્શન રોજ મારે થાય છે.
 તો બીજા પ્રજુની મારે શી જરૂર છે.

લંપટ—એવો એનો પુરૂષ કેવો પસાદાર, રૂપાળો ન વિ
દ્વાન છે. કે તેની એના પર આટલી બધી પ્રીતી છે?

ભાગી—એ પુરૂષ પસાદાર કે રૂપાળો નથી. એ તો એ
ક ગરીબ માખાપનો છોકરો છે. ફક્ત ઊંચ કુળ
નો હોવાથી એને પરણાવી છે. વળી એ તમારા
જેવો ગોરો કે રૂપાળો પણ નથી. એને પ્રવીણ
ઝોરીના બાપે ઘર જમાઈ રાખ્યો છે. ને હજી તો
એ બણે છે. પણ એ સદ્મતીવાળો બહુ છે. એ
જુજ એ સ્ત્રીને બાધ આપોને કથાને દેરાં બંધ
કરાવ્યા છે.

લંપટ—એ તો સૌ બહુયું, પણ કાલે તમે ક્યાં ગયાં હતાં.

ભાગી—અમે દેરાસરમાં દરશન કરી ઘેર આવતાં આ
ગમાં ગુલાબ ચંબેલી વગેરેનાં ફુલ ચટતાં હતાં?

લંપટ—તું કેહ છે કે, દરશન કરવા તો જતી નથી?

ભાગી—એમ તો હું અત્યાગ્રહ કરું તો દરશન કરવા
એ આવે, ને બહાર ફરવા એ આવે છે.

લંપટ—તારા અત્યાગ્રહથી આવે તો ખરી કે?

ભાગી—હા ઘણું કરીને તો આવેજ.

લંપટ--ત્યારે કાલે સાંજ પડ્યા પછી મારી પાસે એને
ગમે તેમ સમજાવીને જરૂર લાવજે.

ભાગી--એ ખનવું કઠીણ છે (વાઘની ખોડમાં હાથ ધાલવા
જેવું છે. મને પણ વળગી રહી છે, તે યુણ જાણ્યા
નથી ત્યાં સુધી, જાણે તો સામું જુએ એવી નથી.
માટે માફ માનો તો એ વાત જવા દો. થોડાસો
મીઠા-તમે સમજી છો માટે એ હઠ જવા દો ને સુ
ખમાં રહો.

દોહરો.

કામી કોપીને લોભી એ, અંધજ આહો અંક;
સાન માનને જ્ઞાન સૌ, જુએ છે નિશંક.

લંપટ--તું સ્ત્રી છે, સ્ત્રી ચરિત સૌ સમજે છે. મારા સુ
ખે તું સુખી છે-તો કહ્યું કર નહિ તે--જાણ કે
સુખ પરવાર્યું આવા શબ્દો સાંભળી. ભાગીરથી
ને ઘાથડો પડ્યો. તે મનમાં વિચારવા લાગી કે,
આની સાથે પ્રીતી તોડીશ તો તેનું શું કરીશ. હા
ય! હાયા!! હું જે હાલ સુડી વચે સોપારીના ધાટ

માં આવી છું. હવે મારા સુખના હાડા પરવા
રવાના. કેમ કે ત્રણ તાપ પુઠે પડ્યા છે. તેમાં
થી શી રીતે ઊગરીય એ સમજતું નથી-સ્વર્ગ મ્ર
ત્યુપાતાળ ત્રણ સ્થળ મને દુઃખજ દુઃખ દેખા
ય છે. પ્રિતિ પરવારે પણ મરવું-મ્રત્યુ લોકમાં
પણ મરવું-પાતાળ સખીથી પણ મરવું ખેર- જે
થાઓ તે થાઓ પણ હવણાં પ્રીત તો પાળવી.

પછી એક દીવસે પ્રવીણ ઝૈરી સાંજની વખતે જમી
ને પોતાના પીતાજીએ એક અળચ શયનગ્રહ આપેલું
હતું, તેમાં નિત્યના નિયમ પ્રમાણે સુવા ગઈ. આં ભા
ગીરથી તેને જઈને મળીને કહ્યું કે “હજી તો તારા
સ્વામીને આવવાની વાર છે. માટે ચાલો આપણે દરશ
ન કરવા જઈએ. આજે માટે આચ્છવ છે. ને રોશની
પણ સારી થવાની છે.

પ્રવીણ—ના બેન મારાથી નહીં અવાય, કારણ કે રાત
પડવા આવી છે. ને તારા બનેવી શાળામાંથી હ
વણે આવશે,

બાગી—અરે હવણે આવતાં રહીશું. (હાથ બંધીને)

ચાલે મારા સમ અખ ઘડી આબ્યાં જાણુજે.

પ્રવીણ—અરે તું નકામી તાણુ કરે છે. બેની તું જકડી છે. પણ ચાલ અટ આવતાં રહીશું. એમ કરીને બેઠે દરશન કરવા ચાલ્યાં. ને દરશન કરીને આવતાં ભાગીરથી ખેલી કે, “બેન જો પેલા લંપટ વિજયના અપાશરા તરફ કાન દઈ સાંભળ કેવી રાગણીએ થાય છે.” ત્યાં આજે મહાવિર વિજયજી કે જેઓની ઉંમર ૨૦૦ વર્ષ ઉપરાંત થવા આવી છે તે પધાર્યા છે-તેમના આગળ પ્રભુ સ્તવનાં ગીત કોઈ હુંશિયાર માણસ ગાય છે. માટે ચાલો તેમનાં દરશન કરતાં જઈએ.

પ્રવીણ—ના સખો? જો આ વરસાદ અંધારો છે. ને અંધારૂં ખડું થઈ ગયું છે, માટે અટ ઘર ભણી ચાલો. પણ ભાગીરથીની હક આગળ પ્રવિણગૌરીનું કાંઈ ચાલ્યું નહીં. ને આગ્રહ કરી ખેંચી ગઈ તેઓ ઉતાવળે ચાલી અપાશરામાં ગયાં. કે આગળથી કરી રાખેલા સંકેત પ્રમાણે ભાગીરથીની દુષ્ટ જાતીએ અપાશરાનાં દ્વાર ખંધ કરી પ્રવીણગૌરીનું

પતિ પાસે જઈને કહ્યું કે, પ્રવીણગૌરીનું શરીર
આને ખગડ્યું છે. માટે આને અહીં નહીં આ
વી શકે, એવું તેની માએ કહેવડાવ્યું છે.

હવે પેલી જેવી અપાશરામાં ગઈ કે, દૈવયોગે અનગ
જ વરસાદ પડ્યો. પછી બોળી પ્રવીણગૌરી ખોલી કે, પ્રી
ય મનખી! એ મહા પુરૂષ કયાં છે? ખહાર વરસાદ પડ
તા હોય એવું લાગે છે ખરું?

ભાગી—(મનમાં ખુશી થતી) હા ખેન એમ જણાય છે.
મહા પુરૂષ તો પાછલા ભાગમાં હશે. પણ આ
તારા માફામાં ખેંશીશું તો આપણાં સઘળાં વ
સ્ત્ર પલળશે. માટે મારે ત્યાંથી સીધરામ મંગાવું
ખરું વારું? તમે અહીં ઊભાં રહો, હું દાશીને ક
હી આવું કે તે સિધરામ લઈને તુરત આવે. એ
મ કહી ખાહાર આવી દાશીને કહે કે, આપણું
ધાર્યું પેશ ઉતર્યું છે. પણ પેલા માફાવાળાને
કહે કે, તે જાપને મારી માતૃશ્રીને કહેતા જાય
કે ભાગીરથીતો આને પ્રવીણગૌરીને ઘેર સુધ રે
હેશે. અને અને ખીજે સીધરામ મંગાવ્યો છે મા

ટે તારી જરૂર નથી.

એમ કહી ભાગીરથી પ્રવીણગૌરી પાસે ગઈ. ને માફવાળાને વિદાય કર્યો. પછી પ્રવીણગૌરી કહે કે ચાલો એકવાર મહા પુરૂષને જોઈ આવીએ. ને પછી બહાર જઈ સીધરા મળી રાહ જોઈએ. પછી ભાગીરથી પ્રવીણગૌરીને લંપટવિજયના ઝારડામાં લઈ ગઈ. તો ત્યાં લંપટવિજય સૂતો સૂતો પ્રવીણગૌરીને મેળવવાનો વિચાર કરતો હતો. તે પેલી સ્ત્રીએને એકાએક આવતી જોઈને સોળ કળાએ ખોલ્યો. ને ખોલ્યો કે આવો! આવો! બલે પધાર્યાં!! ખેસો.

પ્રવીણ—અમારે ખેસવાની જરૂર નથી. પરંતુ મહાવિર વિજયજી ક્યાં છે?

લંપટ—મહાવીર વળી કોણ? જેમાં ગણો તેમાં હું જ છું.

પ્રવીણ—(ભાગીરથી સામું જોઈને) કેમ ખેન આ શું કહે છે!!

ભાગી—એ તો ગયા હશે!

પ્રવીણ—તો ચાલો ત્યારે, આપણને નકામો આંટો પ

ડયો.

ભાગી—કંઈ નકામો નથી. હજી સીધરામ આવ્યો નહીં
હોય. માટે અહીંજ બે ઘડી બેસીએ.

પ્રવીણ—અહીં બેસવાની જરૂર નથી, ચાલો બહાર. જો
ને! તારા બનેલી મારી વાટ જોઈને બેઠા હશે.

ભાગી—અરે જરા બેસ તો ખરી. તેં તો ફક્ત એમનું જ
માં જોયું છે, તથી તને ખીજની ગમજ નથી.

“કૂવાનો દેડકો કૂવામાં જ પૃથ્વી માની મગ્ન રહે”

પણ એને ખીજ કંઈ ખબર છે, કે બહાર કેવું છે!!

પ્રવીણ—અરે બેન તું ઘેલી થઈ જણાય છે, મારે ખી
જ કેવા છે, તે જોવાની શી જરૂર છે?

ભાગી—વાહ હું ઘેલી કે તું! હવેરે આપણને જોવા
આંખો આપી છે. ને વિચાર શક્તિ વિચાર કરવા
આપી છે, માટે દરેક બાબત વિચાર કરવો ને જ
ખુશીમાં આવે, તે પસંદ કરવું.

પ્રવીણ—આજે તારી ખુદ્દિ શુભ થઈ જણાય છે. દરેક
વસ્તુનો સારો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. શાસ્ત્રસિ
ધાન્ત શા છે? પણ અરે! અત્યારે એ સઘળું કે

હેવાની વખત નથી, એન? રાત ખડુ ગઈ છે.
માટે ચાલો બહાર.

ભાગી—સીધરામ તો આવવા દે, પછી જઈશું. વર ભે
ગાં થવાની શી હાંશ છે ને? બીજાએ તો વર
જ નહીં હોય! તારેજ વરની નવાઈ છે!!

પ્રવીણ—અરે!! શું બોલે છે, આ ગોરજ બેઠાં છે ના!

ભાગી—ખરી વાત કહેતાં એમની કંઈ હરકત નથી.

પ્રવીણ—જે સીધરામ નહીં આવ્યો હોય, તો ચાલતાં
જઈશું. ખસ, ચાલો, એમ કહી ચાલવા માંડ્યું.
તથા ભાગીરથી પણ ઉઠી, ને આગળ જુએ છે તો,
કમાડ ખંધ દીધાં. તે ઊઘાડતાં ઉઘડ્યાં ન
હીં. તથા પ્રવીણગૌરીને પેટમાં ફાળ પડી, તો પણ
ધીરજ રાખી ભાગીરથીને કહ્યું કે, તારી ઘણી
ક્યાં ગઈ, તેને બોલાવી આ કમાડ ઉઘડાવ. આ
કાણે વાસ્તાં?

ભાગી—કાણે જાણે બેન! એમ કહી ઘણીને બે આર
હાંક મારી પણ કાણે બોલે!

પ્રવીણ—અરે બેન આપણા પર કાંઈ કાવતરું થયું હો

મ એમ જણાય છે, નહીં તો આ કમાડ ખંધ
કોણ કરે?

ભાગી—અહીં તો આપણા પર કાવતરું કોણ કરે? ચાલો
પાછાં ગોરજી પાસે, તમને કહીને ઉઘડાવીએ,
એમ કહી પાછાં ગોરજી પાસે ગયાં.

પ્રવીણ—મહારાજ! આ અપાશરાનાં દ્વાર કોઈ એવકુ
ફ માણસે ખંધ કર્યાં છે, તે ઉઘડાવવા કૃપા કરો
તો બહુ સારું.

લંપટ—એ ઘડી એસો તો ખરાં ઉઘડાવું છું.

પ્રવીણ—આપ જણો છો કે, રાત પડી ગઈ છે. તેથી
અમ અખળા જાતથી એક ક્ષણ પણ અહીં ટકી
શકાય નહિં.

લંપટ—કેમ અહીં કોઈ તમને લુટી લે મારે?

પ્રવીણ—ના પર પુરૂષ જ્યાં હોય, ત્યાં અન્ય સ્ત્રીથી કે
મ રહેવાય?

લંપટ—હા. જિભાં તો ન રહેવાય પણ ... વગેરે.

પ્રવીણ—ચૂપ રહો, ધણાર્યજી! ખોલશો માં. હવે ફક્ત
મેહુરખાની ફરી કમાડ ઉઘડાવો.

તે દિવસે જ્યશિખરી પોતાના નિયમ પ્રમાણે રાત્રે અંધાર પીછોડો ઓઢી નગર ચર્યા જોવા નીકળ્યા હતા તેમણે અપાશરામાંથી અંધારી રાતરે અમળાના શબ્દ સાંભળ્યાં તથી ત્યાં ગયા, ને એક ખુણામાં લપાઈને સઘળું સાંભળવા મંડ્યા.

લંપટ—(હસ્તે મોઢે) ભાગીરથી હું કમાડ ઉઘાડ, ને તારી બેનપણીને ઉઘાડતાં શીખવ!

પ્રવીણ—હું ભાગીરથી, તે કમાડ ઉઘાડવામાં કંઈ યુક્તિ છે? ને તને ઉઘાડતાં આવેડે છે, તો ચાલ, જો ને આ જાળીમાંથી વીજળીના ચમકારા દેખાયછે. હવે વરસાદ બંધ પડ્યો છે, માટે ચાલો.

ભાગી—હા. ઉઘાડવામાં કંઈ યુક્તિ હશે. ને વિજળીના ચકારા પણ બહુ થાય છે.

લંપટ—અરે પ્રવીણગૌરી હું તો મશકચ કરું છું, આ જ તો તમે મેમાન કેહવાઓ, ને આટલી રાત્રે તમે ઘેર જવાય! રસોઈ તૈયાર છે. તે તમે જમો ને પછી આપણે ખાણું રમીએ.

આથી પ્રવીણગૌરીને મોઢોટો વેહેમ પડ્યો. ને થ

રથરાટ છુટયો. તેણે ઓશીઆજે એહેરે ભાગીરથી સા
મું જોયું. પછી ભાગીરથી બોલી કે હશે, એમાં શું છે,
આજ આહીજ ગમ્મત કરીએ, તારા વરને કુહોળે કે મ
ને સુખ નહોતું” ને તારાં માખાપ તો તને પુછશેજ
નહીં,

પ્રવીણ—અરે હુટ તું શું બોલી!

લંપટ—હોયો થઈ પ્રવીણગૌરીનું કાંડુ આવી બોલ્યો કે,
અરે પ્રીયા! આજની ગમ્મત તો જો.

પ્રવીણ—અરે પાપી ગોરજી તું મારા હાથને કેમ અડ
ક્યો, અને પ્રીયા કેને કહે છે, પ્રીયા તારી મા!!
ખખરદાર કુદ્રટી કરી તો! [ભાગીરથી સામું જોઈ
ને) અરે હુટ ભાગીરથી તું વિધવા છતાં આ કુ
ચ્છંદમાં પડવા ઇચ્છા ધરાવે છે? ધિક્કારછે! તને!

લંપટ—અરે એક ઈંદ્રીયમાની તને લોહરની શીંગમ
પડે, તારી સખી સઘણ જાણુ છે. માટે તેને પુછી
જો, પછી બોલ. કેમ ભાગીરથી તું બોલતી નથી.

ભાગી—બેન પ્રવીણગૌરી તું નકામી જક કરે છે. આ
ગોરજી મંત્ર જાંતવાળા છે. ને આગળ ઉપર આ

પણને ઘણા ખપ લાગે તેવા છે. માટે તું સમજે
તો સાર.

પ્રવીણ—અરરર દુષ્ટ પાપણી! તું આટલા માટેજ મુજ
ભોળી અખળાને આ ખરાબીને ખાડે ઉતારવા
લાવી છે કાં? યાદ રાખ! હું તારીને આ ઝોરજી
એકની વડે કાલે કરાવીશ.

લ'પટ—અરે ભોળી ભામા દુનિઆની ખરી ખુબીના
રંગ રાગ સમજવામાંજ સુખ રહ્યું છે. તે સમજ.

પ્રવીણ—અરે! ધર્મચુરજી જ્યારે તમે પોતેજ આવાં કુ
કર્મ કરો છો, ને બીજાને તેવા ખાડામાં નાંખવા
પ્રયત્ન કરો છો, ત્યારે હવે દુનિયાનો છેડો આ
વી રહ્યો. તમારૂં હવે એધાન મેઘાન થવા બેઠું.
તમારો ધર્મ હવે કોઈ નહિ પાળે, ને સર્વ કોઈ
તમને ધિક્કારશે! માટે જરા વિચાર કરી આ દુ
નિયાં કે પેલી દુનિયાનો ભય રાખી તમારી મનો
વૃત્તિ ઝટ ફેરવી મને જવા દો. નહીં તો તારી
જામ સાર નહિ આવે. હું તમારી દીકરી કેહેવાઈ.

લ'પટ—દીકરી કોણ ને ખાપ કોણ? હોય તેની મા બે

ન સાર શોહેર ઠીક છે-બધામાં બધી પૃથ્વી છે કે
ચાલવા દે છે-વસ્ત્રમાં સૌ નગ્ન છે.-તેમ અંતર ખ
હાર સૌ જગતમાં કેમ ચાલે છે. તે તું એક મા
ર્ગિ શું સમજે. હવે તારૂં ગાહાપણ મુકે છે કે નહિ!

પ્રવીણ—અરે ઓ પ્રભુ! આશુ!! મને હવે મરણ આ
પ! હે ધરતી માતા જો હું સતી 'હોઈ' તો મારી
આખર રાખવાની ખાતર તારા પેટમાં સમાવી
દે. અરે ઓ મારા પ્યારા સ્વામીનાથ! આપ મા
રી રાહ જોઈ ખેઠા હશે-પણ હું શું કરું, આ
દુષ્ટ પાપીણી જેને અમાર સુધી મેં જોળા સ્વભા
વની મુખીએ પ્રાણથી પ્યારી સખી માની, તેણે
પેટમાં પેશીને પાળી મારી,!! અરે કુવામાં ઉતારી
વ્રત વાઢ્યો!! અરે વિશ્વાસઘાત કર્યો!! અરે કપટ
જનનમાં ફસાવી! હે કુટીણી તને ચિક્કાર છે! ધિ
કકાર છે!! ચિક્કાર છે!!!

ભાગી—એન તું આટલું બધું કલ્પાંત શા માટે કરે છે.
અસલ કૃષ્ણ ગોપીઓ સાથે કેવો વિહાર કર્યો
હતો? જો તેમાં પાપ હોય તો એટલી બધી ગોપી

ઝો ક્રમ માથે વિરાર કરેજ નહિ.

પ્રવીણ—(ક્રોધે ભરાઈને) અરે તુચ્છ પાપીણી તું કંઈ પણ ખોલ નહી. ને હવેથી બેન, સખી, પ્યારી, ઝેવા શબ્દો મારા પ્રત્યે ખોલીશ નહિ. હું તારું કાલુ મોં કદી જોવાની નથી.

લંપટ—આ કંઈ ખોટું કામ નથી, ફક્ત તને જુહો વેહેમ તારા મુખ પતિએ ભરવો છે.

પ્રવીણ—અરે હુટ નફાંધીકારીઓ તમે તદ્દન નાસ્તિકને અત્યંત પાપી છો, હવે તમે કાંઈ પણ ખોલી મારા કાનને અપવિત્ર કરશો નહિ.

લંપટ—અરે પ્રિયા! મારું કલ્પુ માન, નહીં તો એમાંથી સાર નહીં નીકળે.

પ્રવીણ—અલ્યા મુરખ હજી તું આવા શબ્દો ખોલવાને લાજતા નથી. તો હું મણુ આગમીને ખેઠી છું. જ્યારથી આ કાંદામાં ફસાઈ છું, ત્યારથીજ મરી ચુકી છું, ખરું જોતાં તમે ખેડ અધોર પાપી છો ને હું એક સતી સ્ત્રી છું, તો જેમ મહાન કૃપા પાણુ પ્રભુએ સીતાનું સત રાખ્યું. ને દ્રૌપદીને

નવસેં નવાણું ચીર પુવાં, તે પ્રભુ શું! મારું સ
 ત નહોં રાખે? રાખશેજ રાખશે! એમ કહેતા કે
 હેતામાં તેનાં રૂવાં હાંયાં થયાં, ને આંખો લાલ
 થૂમ જેવો થઈ ગઈ. તોપણ પેલો લંપટવિનય
 હાથો, ને એકદમ તેનું કાંડું ઝાલી ખાધ્યો કે, ડા
 હાપણ મુકી દે. તેડુંજ તે સતીએ કાંડું જીરથી તે
 ના હાથમાંથી એચી લીધું, ને એકદમ હાંપટો
 મારી માંચેયો એાંદેડું કાઢી નાંખી જીરથી કુડ ખાં
 ધી. તેવીજ પેલા ગોરજીએ જીરથી પકડી. પે
 લી સતી સ્ત્રીએ નીકળવા ઘણુંએ જીર કર્યું.
 પણ એ લક જેવો ગોરજી કંઈ નાખજો
 નહોતો. તે કુટ ગોરજી ખાધ્યો કે, અરે બાગીરથી
 શું જોયા કરે છે. લાવ દોરડું, તેને ખાંધીએ, એ
 સાંભળતાંજ બાગીરથી દોડતી દોરડું લેવા તે એાં
 રડામાંથી બહાર નીકળી અપાશરામાં ગઈ. સપડા
 એલી સતીએ વિચાર્યું કે, નક્કી આ એ દુષ્ટો મળી
 ખાંધીને તેમની દુષ્ટ મુશાદ હાંસલ કરશે. તો
 ખજી મારે જીભ ઠરડીને મરડુંજ પડશે. એમ મ

સ્વાધી તો હું ડરતી નથી. પણ લોકો એમ ધારશે કે, આ સ્ત્રીનું મરણ અપાશરામાં તેની દુષ્ટ માલધી થયું હશે. ને મને, મારાં માતૃપિતાને, તથા મારા નિર્દોષપતિને ખાંપણ લાગશે. માટે કંઈ યુક્તિ કર્યા વીના છુટકો નથી, એમ ધારી તરત તે હસવા લાગી. ને બોલી કે, “સાપાશ! સાપાશ!! ગોરજી, હવે હજી થઈ ગઈ છે, હવે તમે મને મુક્તિ દો. સારું થયું કે, તમે દોરડું મંગાવ્યું. મારે ના કેહેવાનું કારણ મારી સખી ભાગીરથી જ હતી, કારણ કે તેની રૂબરૂ એમ વરતું તો મને મેજી મારે, તથા મારા પતિને કેહેતો, મારી અવદશા થાય. હવે તે બહાર ગઈ છે, તો મને તમારી મરજીને તાબે થવાને હરકત નથી. તે સાંભળતાં જ પેલો કાંમદ ગોરજી ખુશી થયો, ને તેને જોડી દીધી. તેવી જ તે ગોરજીની એક બાજુ પર રંગ બેરંગી શીશવની લાકડી પહેલી ફીટી. તે એકદમ હાથમાં લઈ ગોરજીના માથામાં એવી તો ઝપાટી કે ગોરજી તમર ખાઈ ગયો. એટલા

માં પેલી સ્ત્રી દોરડું લેઈ દોડતી આવી. જીએછે
 તો, ધડધડાટ ગોરજના માથામાંથી લોહી નીકળ
 હું દીઠું. પ્રવીણગૌરીના કુશ કમર સુધી છુટા, કે
 ડ આંધેલી, ને હાથમાં એક લાકડી પકડેલી એ
 વી એક જોગણી મીસાલે જોઈ, તેને જોતાંજ બપ
 ભીત થઈ ભાગીરથી નાઠી. તેવીજ આ શરી સતી
 પોલી કે અરે હજી તો મારી ખરી વેરવણ આણી
 શુદ્ધ રહી ગઈ. એમ કહી તેની પાછળ દોડી, ને
 અપાશરામાં પેસતાં પેસતાંમાં તો એક લાકડી અપા
 ટી દીધી. ને તેનાં ઝંટીઆં પકડી નીચે નાંખી એ
 એટલામાં ગોરજની તમર ઉતરી. ને લોહી ચુતાં
 દોડતો જઈને પ્રવીણગૌરીને એક મુક્કી મારીને
 જોવો પકડવા જાય છે, તેવીજ પ્રવીણગૌરીએ એક
 ધક્કો મારી છેટે ઊભી. ને વળી ખીજી લાકડી
 ગોરજને એવા જોરથી મારી કે, લાકડીના પે કડ
 કા થયા. ને તેમાંનો એક કડકો જે દુર પડ્યો હ
 તો. તે લઈને ભાગીરથીએ છુટો પ્રવીણગૌરીને મા
 રવો. સમય જ્યારે પ્રવીણગૌરી બાજુપર ખસી જ

(૫૨)

વાથી તે કડકો લંપટના કપાળમાં વાડ્યો. આથી
આ બહાદુર સ્ત્રીને ઘણો ક્રોધ ચડ્યો. તેથી બા
બીરથીને હાથમાં રહેલો સાકડીનો કડકો ફડોફડ
જેમવા લાગી. તેવોજ પેલો લંપટવિજય પાછળથી
એકદમ આવ્યો. ને તુરત મજાજીત પકડી લીધી.
તેવીજ બાબીરથી પણ પાછળ ફરોને તેને પકડવા
માં મદદ કરી. તોપણ આ શુરો સતીએ છુટવાને
અત્યંત ધડપીછાડ કરી ગોરજનાં પુસ્તક પાનાં વ
ગેરે જે જે હાથ આવ્યું, તેના ચીરેચીરા ઊતારી
નાંખ્યા. અપાશરાના ઓરડામાં આ માજમ રા
તરે ધડપીછાડ, મારા માર, ને ઘોંઘાટ થઈ ર
હ્યો. પરંતુ આ અપાશરો એકાંત સ્વર્ગે હાવાથી
બીજા કાંઈને ખબર પડી નહીં. આખરે એકનું
ઓસડ જે એ પ્રમાણે થયું. બિમારી પ્રવીણગોરા
થાકીને લોથ થઈ ગઈ. ને છેવટે
ઘાંટે ખોલી દે, ઓ મારા પ્યારા સ્વામીનાથ! ત
રી નિરદોષ પત્ની પ્રાણુ તજે છે. હવે મારો કાંઈ
હવાય નથી. ઓ માહારા પ્રભુ! અત્યારે તું કયાં

નાથી ગયો. આ સતી સ્ત્રીનું સત જાપ છે, ને વ
હારે કેમ આવતો નથી?

સંપટ—અરે હઠીલી સ્ત્રી કોઈ તારો ખાપે મદદ કરતો
નથી. માટે વગર બોલે મારો મરણને તાબે થા!

પ્રવીણ—ઓ સમરાચર પ્રજા તારું [સર્વમપણું] ક્યાં ગ
યું, તેં નરથી મેલેતોને સભા વચ્ચે હાર પેહરા
વ્યો હતો. તો શું! હું પણ તારી ભક્ત નથી?
કે મને મદદે નહીં આવ. ઓ મારા આબારી
પીતાજી તારો એકની એક પુત્રી આ દુષ્ટોના
જીવમથી હવે પ્રાણ તજે છે? ઓ આ નગરીના
નગરપતિ તું ખરો ન્યાય ધધને અત્યારે ભરનીંદ્રા
માં કેમ પડ્યો છું. અરે આવા દુષ્ટ ધર્માચાર્યોને
તેં પારખી કાઢી, તારા રાજ્ય ખહાર કેમ નહિ
કાઢ્યા. અરે મારા જેવી કુટલીએ અપજાને આ
વા કાંઠામાં ફસાવી હશે. [ધણીજી આકંઠથી મો
ટે ઘાંટે] ઓ જગ નિયંતા!! ધાળેરે! ધાળેરે!!
ધાળેરે!!!

આ સમજી આદિથી તે અંતલગી જયશિખર કમાડ

ની ફાટમાંથી એકી નજરે જોઈ રહ્યો હતો. તેનાથી
આ સતીનો કંઈલાભય વિલાપ આઝીવાર સંભળાયો ન
હો. ને રૂંવે રૂંવે ક્રોધ પ્રાપ્ત થયો, તેવોજ આ શૂરો
રાત્ન એકદમ જોરભેર કમાડને લાત મારીને બોલ્યો
કે, અરે આ નિરદોષ પુત્રી! તારી વહારે આવ્યો છું!!
આવ્યો છું!! આવ્યો છું!!!

કમાડ નમ્રણાં હોવાથી ભાગી પડ્યાં. રાત્નએ અં
દર જતાંજ તરવાર જેવી ગોરજીપર ઘા કર્યો, ને ગો
રજીનો અરધો હાથ કપાતાં ભાગેલે બારણે થઈ નાશી
છુટ્યો. જયશિખરી પાછળ તો પડ્યો. પરંતુ રાત અં
ધારી, ને અન્નભયું મકાન તેથી લંપટવિજય હાથ લા
ગ્યો નહો. જો કદાચ પકડાયો હોત તો તેના કડકે કડ
કા કરી નાંખત. રાત્નએ આસપાસની પોલીસને હાંક
મારી કે પોલીસ દોડતી આવી, આવી અંધારી રાતરે
છાંધાડી તરવાર સહિત ક્રોધના આવેશમાં આવેલા રા
ત્નને જોઈને, બધા સિપાઈએ હુમ્મકી ગયા. ને આવ
તાંવેત રાત્નને ધગે લાગ્યા. પછી રાત્નજી બોલ્યા કે,
આ અપાશરાવાળો દુષ્ણ લંપટવિજય ગોરજી ભારે ઝ

નહો કરી, આ તરવારને એક ઝટકો ખાતાં નાશી છુ
 ટ્કો છે. સખખ તે આ અપાશરાના કંપાણમાંજ ક્યાંક
 ભરાઈ ગયો છે. તેને જાણી કાઢી કાલે ખપોરે મળા
 ભરાય ત્યારે રજી કરજે. તેમજ (ઈસારત કરીને) આ
 દુષ્ટાને પણ અત્યારે ખંધીખાનાની કોટડીમાં પુરજીવો. ને
 તેને પણ તેજ વખતે રજી કરજો. તે અખળા જાત છે.
 માટે અત્યારે જવા દઉં છું. નહીં તો આ તરવારને
 ભોગ થાત! જો તમારાથી તે ગોરજીને નહીં પકડાય તો
 તમને નોકરીપરથી દુર કરતાં તમારા માટે વિચાર કર
 રવામાં આવશે. એમ કહી, પ્રવીણગૌરીને કહ્યું કે, ખેન
 તું શીકર રાખીશ નહીં. તું મારા પ્રધાનની પુત્રી તે
 મારીજ પુત્રી સમાન છું. પ્રવીણગૌરી કુસકાં ભરી ભરી
 ને રડવા લાગી. પણ રાજાએ તેને સમજાવીને છાની
 રાખીને સીધરામ મંગાવી, તેના ખાપને ઘેર પોહાવ્ય
 તી કરી. ને ભાગીરથીને ભુંડા હવાલે પોલીસના સી
 પાઈએ તુરંગખાનામાં લઈ ગયા.

પ્રવીણગૌરીનો સીધરામ તેના ખાપના ઘર આ
 ગળ ગયો, ત્યારે સહ ઘસઘસાટ ઉંઘતાં હતાં. ને પોતા

ની હવેલી આગળની ખડકીએ પેહરેગાર આંટા માર
તા હતા. તે પેહરેગારને રાજાજીના મોકલેલા માણસો
એ કહ્યું કે “વજીર સાહેબને ઉઠાડો, અમે તેમની પુ
ત્રીને મુકવા આવ્યા છીએ” પેહરેગારે શયનગ્રહના સિ
પાઈની મારફતે વજીરસાહેબને ઉઠાડ્યા. તેમણે જગાડ
વાનું કારણ પુછ્યું મારે તેમની પુત્રી આવ્યાનું કહ્યું.
તથા પ્રધાનને જુદા જુદા તર્ક વિતર્ક થવા લાગ્યા. ને ઉ
ઘાડા માર્યે તુરત દોડતા નીચે આવ્યા. ને જુએ છે
તો સીધરામમાં પ્રવીણગૌરી બેઠેલી દીડી. તથા તેને પુ
છ્યું કે કેમ બેન? એ સાંભળતાંજ તે રડવા લાગી.
આ વખતે તેની વાહાલી માતૃશ્રી તેમની પાસે હતી
જ હતી. તેણે પોતાની પાસે જુદા ઔરડામાં બોલાવી,
બેસાડીને તે વખતે આવવાનું કારણ સર્વિસ્તર પુછી લી
ધું. આ સઘળી ખીના સાંભળી તેની માએ તેને છાતી
સરસી ચાંપીને કહ્યું કે, ધન્ય છે પુત્રી! તે તારા પીતા
જીની જતી આવડે રાખી. હે પ્રભુ! પુત્રી આપે તો
આવીજ આવજો શાખાશ છે બેટા!!! આ પછી પ્રધાનની
ઓએ એ સઘળી હકીકત પ્રધાનજીને કહી. પ્રધાનજી

સાનંદાશ્વર્ય પામતાં, આવા દુષ્ટ ગોરજીને જોઈ અતિ ખીન્ન થયા, ને પોતાની પુત્રી વિરે ઘણા ઉત્કૃષ્ટ વિચારો કરવા લાગ્યા. તેણે વિચાર્યું કે, મારી એકનીએ કે પુત્રીનો જીવ ખચ્યો. ને તે સાથે મારી આખર અમળ કરી. તેથી કાંઈ ધર્મ દાન કરવું જોઈએ. છેવટે વીચાર કરતાં નક્કી કર્યું કે, નગરમાં છોડીએને ભણવાની શાળા નથી. માટે એક શાળા ખંધાવવી. ને કેન્યાએને કેળવણી આપવી. અને એ શાળાને પ્રવીણશાળા નામ આપવું. એમ ધારી બે લાખ રૂપિયા તે શાળા ખાતે કાઢવા પક્કો નિશ્ચય કર્યો.

સવાર થઈ કે તુરત પોતાના પતિને, મળવા માટે પ્રવીણગૌરી ગઈ. તેના પતિએ પુછ્યું કે, કાલ તમારી તખીયત સારી નહોતી, તે આજ મટીકે નહીં? જ્યારથી એ ખખર મેં સાંભળી ત્યારથી આખી રાત ઊંઘ આવીજ નથી. હું તમારી પાસે આવવાનીજ તઈયારી કરતો હતો. પણ પ્રવીણગૌરી બોલી કે, આપને શી ખખર 'કે મારી તખીયત સારી નહોતી? તેના પતિ કેહે કે "તારી સખી ભાગીરથીની ઘણી કેહેવા આવો હતી

તે સાંભળતાંજ પ્રવીણગૌરી બોલી કે, અરર એ દુષ્ટાએ
 યુક્તિમાં ખામી મુઝી નથી. આ સાંભળતાંજ તેના પતિ
 એ આમ બોલવાનું કારણ પુછ્યું. થયી તણે
 પોતાને વિતીક વાત કહી. તેથી તેના પતિએ તેને ઘણી
 જ શાખાશી આપીને પોતાને આવી પુનીતસત્તારી મ
 બી, તેથી ઇશ્વરનો મોટો ઉપકાર માન્યો.

રાત્રિએ સવારમાં શેહેરના સદગ્રહસ્થો, કારભારીઓ,
 ને કારકુનોને ત્યાં સભામાં આવવા આમંત્રણ મોકલ્યું.
 તેથી સવાર થતામાંતો પંચાસરમાં આ દરવાજેથી પેલા
 દરવાજા સુધી વાત પસરી ગઈ. ચકલે ચકલે ને પોજે પો
 જે સ્ત્રી પુરુષોનાં ટોજે ટોજાં મળી ગપાટા મારવા લા
 ગ્યાં. કોઈ કંઈ બોલે તો કોઈ કંઈ બોલે. એમ સૌ
 પોત પોતાની મતિ પ્રમાણે બોલવા લાગ્યા. ને સૌ આ
 કેશ સાંભળવાને પોત પોતાનાં કામ પરવારવા લાગ્યા.

અપેર થતામાં સૌ સદગ્રહસ્થો વચ્ચાલુપણ પેહેરી
 ગાડીઓ દોડાવતા ન્યામ કોરટ આગળ ભેગા થવા લા
 ગ્યા. શેહેર સ્થાપાયુ ત્યારથી કોઈ વાર આવો કેશ બ
 નેબો નહીં. તેથી આખા શેહેરના તકારીક લોકો પણ

આ કેશ સાંભળવા આવ્યા હતા. કારણ કે ન્યાયની કોરટમાં આવવાને સૌને હુકમ હતી. તેથી મોટું ભયભયા થી દરબાર ભરાયું. સભાની આસ પાસ એટલાં માણસો એકઠાં થયાં હતાં કે-એસવાની જગ્યા ન મળવાથી આસ પાસનાં માણસો ખીચે ખીચ ઉભા રહી મહારાજ આવવાની રાહ જોતા હતા. એટલામાં નકી પોદાર રતા ચોપદાર દોડતા આવ્યા. કે સૌ સભા સુધે થઈ ગઈ. જયશીખરી મ્યાનામાંથી ઉતરી, એક ઊંચા સુસોભીત ન્યાયાસનપર બીરાજ્યા. તેમની એક બાજુએ મુખ્ય પ્રધાન (પ્રવીણગૌરીનો પીતાજી) ને બીજી બાજુએ પ્રાધવેટ સેક્રેટરી (ભાગીરથીનો પીતાજી) એમ એક પછી એક દરજ્જા પ્રમાણે સૌ બેઠા હતા. હવે ગુનેગારની મુખજીબાની સાંભળવાને સૌ એકી નજરે ટાંપી રહ્યા હતા, પણ જયશીખરી મહારાજ બોલ્યા કે, સીપાઈ? પેલા ગુનેગારોને કોટડીમાંથી કાઢી લાવી, અહીં હાર કરો. એટલું સાંભળતાંજ સિપાઈઓએ લંપટવિજય તથા ભાગીરથીને હાજર કર્યાં.

જે લંપટવિજય પોતાના વાળનાં પટિઆં ખાડી, તેણે

કુચેલ યોગતો, તથા કથા કહેતી વખતે જેના ગળામાં ગ
રકાવ સુગંધમય પુષ્પના હાર લટકતા અને જેને સઘળા
લોકો મહારાજ! મહારાજ! ઠી ઊંચા આસને બેસાડ
તા, ને પગે લાગતા, તેજ લંપટવિજય મહારાજનો એક
રો આ વખતે નિર્માલ્યને શીકો, માંચામાં વાળનાં પટીયાં
ને ઠેકાણે એક માટે ખાડો, ને તેલ કુચેલની જગ્યાએ
રૂધિર રૂપી તેલ કુચેલના રેલા ઉતરેલા, પુષ્પના હારને
અહીં યોગમયી બાંધેલા દોરડાના કડકા લટકતા હતા.
અથમ જેમ લોકો માન્ય આપી ઊંચા આસને બેસાડતા,
તેમ આ વખતે જયશીખરીએ પણ બધા લોકો દેખે
માટે ઊંચેજ આસને ઉભો રાખ્યો હતો. એકંદરે આ
વખતે તેનો એકરો ધિક્કારની સાથે દયા ઉપજાવે તેવો
હતો. — આ વખતે મહારાજ જયશીખરીએ જુબાની
લેવા માંડી.

જયશી—તારું નામ શું?

લંપટ—મારું નામ લંપટવિજય.

જયશી—તારા ઝરૂં નામ શું?

લંપટ—મારા ઝરૂં નામ માનવિજયજી

જયશી—તું તારૂં ગુજરાન શા વડે ચલાવે છે?

લંપટ—હું મારા પંથના જૈનોને કથા સંભળાવું છું,
તેથી તેમની તરફથી મારૂં ગુજરાન ચાલે છે.

જયશી—જેવો કાલ રાતરે કથા સંભળાવતો હતો, તેવી
જ કથા ચલાવે છે? કે વળી બીજી જાતની??

(લંપટવિજય નીચું જોઈને કંઈ બોલ્યો નહીં.)

જયશી—(ક્રોધાવમાન થઈને) અરે લંપટવિજય તું તારા
ધર્મની પોથીપર હાથ મૂક. અને પછી અરેખ
શી જીભાની આપ. જે કદી તું ખરી હકીકત છુ
પાવીસ તો તને હાથીને પગે ખાંધીને શેઠરમાં ધ
સડાવી ભુંડા હવાલે મારી નંખાવીશ. માટે સાચી
હકીકત કહેજે.

લંપટ—(ઘુજતો ઘુજતો) મહારાજાધિરાજ? મારા માથા
ની ને હાથની વેદનાથી મારાથી ઉભાં રહેવાનું ન
થી; તેમજ આ મોટી સભા આગળ હું એક મો
ટા દુર્માચાર્ય થઈને આવી દુર્દશાથી ઉભો છું, તે
કરતાં મરવું વધારે સારૂં છે—મહારાજાજી આપ
તો હવે મારશો. પરંતુ હું આ સામે ઉભેલી સ્ત્રી

ના ફાંદામાં ફસાયો ત્યારથી મરીજ ગએલો છું.

માટે કૃપા કરી મારા કાળા મોંથી સઘળી હકીકત આ સભા આગળ કહેવડાવવા કરતાં ગમે તે શીક્ષા કરો તો ઘણું સારૂ. (બે હાથ જોડી અશ્રુપાત કરતાં) મહારાજ મેં આવીજ સ્થિતિમાં આખી રાત મહા વેદનામાં ઠાઠી છે. માટે મારાથી અત્યારે ઉભાં રહેવાતું નથી. મેં જે ગુનો કર્યો છે! તે આ પે જોએલો છે. ને તે હું કબુલ કરૂં છું. માટે અહીંથી મારો ઝટ છુટકો કરો.

જયશી—મારા યોડી વખતના જોવાથી તારી લાંબી મુદતની સર્વીસ્તર હકીકત જણાય નહીં, તેમજ યુનેગાર ઠેરાવવો તે તારી પોતાની યદ્ધાસ્થિત જીખાનીપર આધાર રાખે છે. માટે મારા પુછેલા સવાલના જવાબ તું સાચે સાચા દૃઢતા તો તારા ઉપર કાંઈક નજર રહેશે.

લંપટ—ખ-હુ-સા-ર-મ-હા-રા-ન-જ.

જયશી—તું સામે ઉભેલી સ્ત્રીને તટલી મુદતથી ઓળખે છે? ને શી રીતે તેના ફાંદામાં ફસાયો?

લંપટ—પાછલી વાત કહેવડાવવામાં કાંઈ સોર નથી માર
ટે મને આપની ખુશીમાં આવે તે સજ્જ કરો.

જયશી—ચુપ રહે; તારી પંચાત મુકીને ફક્ત મારા સ
વાસના જવાબ દે.

લંપટ—હું ગયા વધશાખવદી ર થી આ સ્નાને આગળ્યું
છું. ને તજ દીવસથી તેના ફાંદામાં ફસાયો છું.

જયશી—તે દિવસે ક્યાં આગળ, ને કેવી હકીકતથી ફાં
દામાં ફસાયો, તે સવિસ્તરથી કહે.

લંપટ—મહારાજા ધિરાજ? તે દીવસે આ સ્ત્રી મારા ગુ
રૂ પાસે ખરા મધ્યાને આવી, ને તમને તેણે
ચોતાની દૃષ્ટિ દર્શાવી. મારા ગુરૂએ તને
ઠપકો આપી પાછા જવાને કહ્યું. પણ તેણે ન
માન્યું, ને દ્રવ્ય આપવાની લાલચ ખતાવા લાગી.

ઉપ્પકાળના અતિ તાપની વખતે આ યુવાન સ્ત્રી
નાં મધુર વચનોની માગણીએ એ વખત મારું હૃદય ભે
દી નાંખ્યું. હું પાસેની ઓરડીમાં સુતો હતો. મ્માં ઉભો
થઈ તે જાળી વાટે જોવા લાગ્યો. મારું મન કામાગ્નિથી
ધેરાઈ ગયું હતું, તેથી વચ રહી શક્યું નહીં. મહા

રાજા! આપ વિચારે કે સ્ત્રીની સૌંદર્યતાથી મોટા રીયને
રૂપિ મુનીઓ પણ ભરમાયા છે. તો હું ભરમાઉં એમાં
શી નવાઈ? આખરે મેં એને ઇસારત કરી, મારી પા
સે ખોલાવી. ને તેજ દીવસથી તે રોજ કથા સાંભળવા
આવતી. ને વખતો વખત પાકાં સિંધાં લાવતી, ને ત્યા
રથી તે આજ દીન સુધીમાં મારો જીંદગી ખરાબ વૃત્તી
ની ખાડીમાં ઝેકાઈ છે.

જયશી—કાલ રાત્રે તો જી આખળા કોણ હતી?

લંપટ—તે ભાગીરથીની બેનપણી હતી.

જયશી—તેને તું ક્યારથી ઓળખે છે?

લંપટ—એને તો આજથી થોડા દીવસપૂર ખાગમાં ફર
તાં જોઈ હતી.

જયશી—ત્યારે કાલે તારા અપાસરામાં ક્યાંથી?

લંપટ—તેને મેં ભાગીરથીની મારફતે ખોલાવી હતી.

જયશી—તેને વગર ઓળખાણે ખોલાવવાનું શું કારણ?

લંપટ—તેના રૂપથી મોહીત થઈને તથા મેં જાણ્યું કે,
તે ભાગીરથીની સખી છે, માટે તે પણ તેના જ
બીજ હતો. એમ ધારીને ખોલાવી હતી.

(૯૫)

જયશી—પછી કેમ તે તેના જેવી હતી કે નહીં?

સંપટ—ના-જી મને તે સ્ત્રીએ ઘણા કપકા દીધા. પણ
મેં ન માન્યું ને આખરે તે જીવ કાઢવા તત્પર
થઈ. ને તેણે મારી લાકડી મારાજ માંથામાં ઝપા
દી. તેમજ ભાગીરથીને પણ જીવ મારી અને બ
મશણ કરવા મંડી. એટલામાં આપે કમાડ ભાગી
અંદર આવી મને તરવારનો ઝટકો માર્યો. તથા
હું ભયભિત થઈને નાહો, અને અપાસરા પાસે
ના જાજરમાં સંતાઈ રહ્યો. મને સતાવાને થા
ડી વાર થઈ નહીં એટલામાં તો પોલીસના સિ
પાઈએ એક સજગતી મશાલ લઈને મને સોધી
કાઢ્યો. ને પકડીને લોહી ભર્યે માંથે હાલ છે તે
વા ઉઘાડા શરોરે એક ટાટડીમાં પુરી મુક્યો. ને
અત્યારે આ સભા વચ્ચે લાવી ઉભો કીધો. અરે
તે કરતાં તેજ વખતે હું ન નાહો હોત, અને બી
જા ઝટકાથી પુરો થયો હોત તો મારે માફ કાણ
માં આ સભાને દેખાડવું ન પડત.

જયશી—તે સિવાય ખોજું કંઈ જાણું છે?

લંપટ—ના-રા-ભ-ધિ-રા-જ.

જયશી—કેમ ભાગીરથી! આ લંપટવિજય જે કહ્યું તે
‘મધુ’ સત્ય છે?

ભાગી—(નીચું જોઈને) હા-જી-પ-૩-છે.

જયશી—જ્ઞાનવિજય હતા, છતાં લંપટવિજય પાસે શી
રીતે જતી હતી?

ભાગી—જ્ઞાનવિજય મરી ગયા પછી હું જતી હતી.

જયશી—જ્ઞાનવિજય ક્યારે મરી ગયા?

ભાગી—કે દિવસે મરી ગયા તેની મને ખબર નથી. પ
ણ હું પેટલ વેડેલી ગઈ તે પછી બીજે દિવસે મ
રી ગયા.

જયશી—તું જ્ઞાનવિજય પાસે ગઈ ત્યારે તે શું કરતા
હતા?

ભાગી—વાંચતા હતા.

જયશી—અરે લંપટવિજય? તારા યુર વધ્યાખ વઢીર
ને દિવસે પુસ્તક વાંચે તેવા આરોગ્ય હતા. ને વ
ઢી ૩ જે શી રીતે મરી ગયા?

લંપટ— હું પંચાસરમાં નહોતો. મને તો પાસેના ગા

મમાં મોકલ્યો હતો.

જયશી—શું કરવા મોકલ્યો હતો?

(લંપટવિજય જીસું જોઈને કાંઈ બોલી શક્યો નહિ તેથી)

જયશી—અરે સિપાઈ! આ લંપટવિજયને પેલી ઝોરડીમાં લઈ જાઓ. એમ કહેતામાં સિપાઈ તેને ઝોરડીમાં લઈ ગયા. ને તેની પાછળ મહારાજ પણ ઉઠીને ગયા. ને તેની સાથે વાતચીત કરીને પાછા સભામાં આવી ભાગીરથીને અટકાવ બાંધી કહ્યું કે, અરે ભાગીરથી તું ખરેખરે જોલ, લંપટવિજય તો જ્ઞાનવિજયના મર્ણુ સંબંધી તારોજ વાંક કાઢે છે.

ભાગી—મહારાજ! એમાં મારો કાંઈ વાંક નથી. ને તો લંપટવિજયે ખવરાવ્યું હતું.

જયશી— શું ખવરાવ્યું હતું? અને તે લાવનાર કોણ હતું?

ભાગી—તે મારી દાશી લાવી હતી. તેમાં હું કાંઈ જ લૂતી નથી.

જયશી—અરે સિપાઈ, આ ભાગીરથીની દાશીને પકડી લાવો.

(સિપાઈ દોડતા ગયા, ને તેની દાશીને પકડી લાવી સભા વચ્ચે ઉભી કરી)

જયશી—અરે દાશી તું જ્ઞાનવિજયને મારવા માટે શું ઝેર લાવી હતી. ને તે ક્યાંથી લાવી હતી?

દાશી—હું મારી ભાગીરથી ખેનના હુકમથી તેમની પેટીમાંથી કંઈક ઝેરનું પડીકું લાવી હતી?

જયશી—તેં તે પડીકું કોને આપ્યું હતું?

દાશી—લંપટવિજયને

જયશી—(લંપટવિજયને ખોલાવીને) અરે હુષ્ત તું માન તો નહોતો પણ તારા સવળા પાપનો ઘડો કુટ્યો છે. માટે સાચે સાચું કહી દે તં ઝેર મં ગાળ્યું હતું તે શી રીતે ખવરાવ્યું?

લંપટ—(હાથ જોડી રડતાં રડતાં) મેં એ પાણીમાંનાં ખ્યું હતું.

જયશી—તારે ઝેર દેવાનું કારણ શું?

લંપટ—મને તેમણે અપાશરામાંથી કાઢી મુક્યો હતો.

તેથી.

જયશી—તને કાઢી મુક્યો હતો, ને પાણીમાં ઝેર થી
રીતે નાંખ્યું?

લંપટ—તે બહાર ગયા હતા, તે વખતે, આ દાથીએ
આવીને મને કહ્યું કે તે બહાર ગયા છે. ત્યો
મેં જઈને તેમના પાણીના ઘડામાં નાંખ્યું.

જયશી—ખીજ લોટ્ટાએ આ અકસ્માત મરણનું કારણ
પુછ્યું ત્યારે તે શો ઉત્તર આપ્યો હતો?

લંપટ—ચોઘડીયું બજી ગયું એમ કહેતો હતો.

જયશી—અરરર!! આ દુષ્ટોએ આપણા શહેરમાં એક મ
હા વિદ્વાન ગોરજીનો ઘાત કર્યો. અરે મારા આ
વા નેક રાજ્યમાં હું આટલી સાવચેતીથી રાજ્ય
ચલાવું છું તોપણ ખૂન થયું. ને તે કોઈએ જા
ણ્યું પણ નહીં. એમ કહી ખીજ થઈ બોલ્યા કે
અરે લંપટવિજય હવે તારા ખચાવમાં કાંઈ ઠહેવું છે?

લંપટ—ના-જી.

જયશી—ભાગીરથી! તારે પણ તારા ખચાવ અર્થે કાંઈ
બોલવું હોય તો બોલ.

ભાગી—મારા ખયાલમાં કહેવાનું તો ઘણુંએ છે. પણ
મારૂં પોલકું આપ વ્યર્થ ગણુશો. તો હું નકા-
મો લખારો શું કરવા કરું.

જયશી—તું વ્યર્થ ખોલીશ તો અમે વ્યર્થ ગણીશું. પ
ણ કદાચ વ્યાજખી ખોલીશ તો અમે પણ વ્યાજ
ખીજ ગણવાના.

ભાગી—આપતો શું પણ પ્રથમના કેટલાક મહા વિદ્વા
નને રૂષિઓ પણ વ્યાજખી ચાલ્યા નથી. અને
પોતાના હક તરફ નજર રાખી કાયદા ખાંધ્યા છે.
તો આપ એમ કરો એમાં શી નવાઈ?

જયશી—એ બધી સાંખો પંચાત મુકી. તારે જે કહેવું
હોય તે કહે.

ભાગી—મહારાજ! મને ખાળાવસ્થામાં પરણાવી હતી
બાદ હું ૧૬ મે વરસે વિધવા થઈ. આ વખતે ઇ
શ્વરી નિયમ પ્રમાણે મારા મનોવિકારની લગામ
મારા હાથમાં રહી શકી નહી, ને સ્વછંદપણે વ
ર્તવા લાગી. હું હમેશાં આ ગોરણ પાસે જતી;
તેમજ ખુશીમાં આવે તેમ વર્તી મારી મનોવૃત્તિ

પુરું કરતી. તે બાબતમાં મારાં માત પીતાએ મ
 ને કંઈ પણ અંતરાય કર્યો નહીં. મારા વિષય
 થયા બાદ મારાં ફરી લગ્ન કર્યા હોત તો મારાથી
 કદી પણ આવો અનર્થ નીપજત નહીં. મહારાજ!
 આ તે શો ગજબ! ફક્ત અમ અબળાપર જીલ
 મનાજ વરસાદ!!! પુરૂષોને સઘળી છુટ ને અબળા
 નતિને કંઈ પણ નહીં!! ખિચારા પારાશર રૂપિ
 ના વિચાર તો તેમની પોથીમાંજ રહ્યા ને એક
 તરફ ન્યાયથી વર્ત્યા!!

આપે તો મને એકલીનેજ પકડી, પણ મારા જે
 વા દાખલા આ, ને બીજાં શહેરમાં તથા ગામે ગામ
 બને છે. ને હજારો બાળહત્યાઓ, ગર્ભપાત, આત્મ
 હત્યાઓ વગેરે અત્યંત દુષ્કર્મો બને છે. તો આવા
 મહાભારત બનાવ કરતાં એક વિષવા વિવાહ કરવો
 શું ખોટો છે! મહારાજજી? મારે ફક્ત ખરી બાબત
 ના ઉભરાજ કહેવા હતા ને તે કહ્યા. હવે પછી આવા
 જીલમ જરી રાખવા કે ન્યાયથી વર્તવું તે આપનાજ
 હાથમાં છે. છેલ્લે જાહેર કરું છું કે મારે માર માસ

નો આધાન છે. હવે ગમે તે શીક્ષા કરો. મારી ખરી
 દાદ આપના શિવાય ખીજી કોઈ સાંભળનાર નથી.
 પણ યાદ રાખજે કે આપના ઇનસાફને કંઈ પણ
 આંધણ લાગે તેવો ન્યાય કરશો તો ઇશ્વરના યુનેગાર
 થશો. આ બાગીરથીનું એક ભાષણ તરીકેનું બાજબી
 બોલવું સાંભળી સૌ સભા તથા મહારાજ એક બારે
 વિચારમાં પડ્યા. ને સ્વપ્ન બની ગયા. થોડી વારે મ
 હારાજ ધીમે સાહે આજ્ઞા કે, આજે સાંજ પડી ગઈ
 છે. માટે આ બાબતનો ખુલાસો કાલે થશે. એમ કહી
 સભા ખરખાસ્ત કરી. સર્વ લોકો મહા દીલ્લીરીમાં ગ
 રકાવ થઈ વાતો કરતા પોતાના ઘર ભણી ચાલ્યા ને
 આખા શહેરમાં વિધવા વિધે મહાભારત ચરચા ચાલી.
 ને દુષ્ટ લંપટવિજયનો સૌ ધિક્કાર કરવા લાગ્યા. બા
 ગીરથીના પીતાજીનું મોં તો અત્યંત ઢિતરી ગયું. ને
 સભા ખરખાસ્ત થતાંજ ગાડીમાં બેસી તુર્ત ઘેર ગયા
 ને આજુ કુદુંજ બારે દુઃખાવેશમાં આવી શોકમાં ગર
 કાવ થઈ ગયું ને સૌ આધા વિના સૂતા. બાગીરથીનો
 આપ રૂપમંદ્યાહ ડાહ્યો પણ કાચા હેમાનો હાવાથી

રાત્ર સુતી વખતે ઝેર ખાઈને સુતા. સવારમાં ઘરના માણસો જુઓ છે તો પલંગમાં મરણ પામેલા. આથી ભારે રો કકળ કરવા માંડી. અને સઘળે ઠેકાણે આ વાત પસરી ગઈ ચાણા રૂપચંદ્રશાહે દુષ્ટ પુત્રીના કુકર્મથી પ્રાણ તજ્યો તે વાત સવારે જયશિખરીને જાણ થતા તે ઘણાજ ખીન્ન થયા. આખા શેહેરના લોકો બાગીચોને તથા લંપટવિજયને કૂટ કૂટ કરવા લાગ્યા. રાજાએ પોતાના પ્રધાનની દીલગીરી જણાવવાને દીલગીરીનો પોશાક પેહેર્યો ને તે દીવસે સભા ખંધ રાખી. બીજે દીવસે સભા ભરાઈ, અને સીપાઈઓએ અપરાધીઓને સભા વચ્ચે ઉભાં કર્યાં.

પછી માહારાજ જયશિખરી બોલ્યો કે—અરે ગો! તું આ શેહેરમાં ઘણાજ મોટો અપરાધ કર્યો છે અરે દુષ્ટ તું ધરમાચાર્યનો ખોટો હમામ રાખી મારા શેહેરની વનિતાઓને વિનમહિત કરી અને ખરાબ વૃત્તિએ ચડાવી. તેમજ પતિવ્રતા સ્ત્રીનું વ્રત ભંગ કરવા ખખટકાર કર્યો. ને સઘળા જૈનોના મહા પંડિત જે જ્ઞાનવિજય તને ઝેર દીધું સખખ તું એક મોટો અ

પરાધી મારી ને સર્વ સભાની નજરમાં ઠર્યો છું. માટે હું સર્વ સભા તરફથી ફરમાવું છું કે તને આવતી કાલે એક ગધેડે બેસાડી ગંગામાં એક ખાસડાનો હાર પેડરાવી કપાળમાં મેંશનું તીલક કરી વાગતા ઢોલે આખા શેરમાં ફેરવી જે અપાશરામાં તેં દુષ્ટ કર્મો કર્યાં, તેજ અપાશરામાં ફાંશીએ લટકાવવામાં આવશે. એમ કહી તેને રજા આપી. કે સીપાઈએ તુરંગખાનામાં લઈ ગયા. ને ભાગીરથીને મહારાજા આગળ હાજર કરી.

જયશી—અરે દુષ્ટ ભાગીરથી તે તારા આખરદાર મા તપિતાને એક ભારે કલંક લગાડ્યું. તેમજ માનવિજયને ઝેર દેવામાં સામેલ રહી બલકે ઝેર પણ તેજ મંગાવી આપ્યું. અને વળી વિશ્વાસઘાત કરી તારી પતિવ્રતા બેનપણીને ફસાવી તેથી તું પણ એક ભારે અપરાધિ છે. જે કે તારા વૈષ્ણવપણા વિશે તેં કુટલીક ખીના કહિ તેમાંની ઘણીખરી સાચી છે. પરંતુ તું જીનના કામમાં સામેલ રહી, માટે તે પર લક્ષ રાખવામાં આવતું નથી, હાલ

માં તું બેઠવવાળી હોવાથી બાળકનો પ્રસવ થતા
 સુધી તુરંગ બાનામાં સખ્ત મજૂરી સાથે કેદ
 રાખવામાં આવશે, ને ત્યાં બાદ યોગ્ય શિક્ષા મા
 ટે ફરી સભા બરી વિચાર કરવામાં આવશે—તે
 મજ આ સામે હબેલી તારી ઘણી પણ તારા કા
 મમાં આદિથી તે અંત લગી સામેલ રહી, માટે
 તેને પણ ૧૫, વર્ષ સુધી સખ્ત મજૂરી સાથે તા
 રાથી જુદા તુરંગબાનામાં કેદ રાખવામાં આવશે.

પ્રીય સામંતો ને સદગ્રહસ્થો—

૧. આ બે દિવસના ચાલેલા ત્રાસદાયક કેસથી
 આખા પંચાસર નગરમાં અપૂર્વ હાહાકાર પ્રસરી રહ્યો
 છે. અરે મારો ગુણીયલ કામદાર પોતાની પાપી પુત્રી
 ભાગીરથીના દુષ્ટ કૃત્યથી ત્રાસી પોતાના ગંગોદક સમા
 ન નિર્મળ થયને મોહું લાંછન લાગ્યાથી બળાપો પામી,
 આ દુષ્ટ દુનિયાંના દુઃખથી ડગી આ કાણભંજુર દેહનો
 ત્યાગ કરી ગયો છે. એના એકાએક મરણથી સઘળા
 નમરવાશીઓને શોક તો થતો હશે, ને તે થવોજ બેઠ
 એ. તેમજ કેટલાક એમ પણ કહેતા હશે કે, રાબતો

ખાનગી કામદાર તે તેના એક કુટુંબી જેવો તેની પુત્રી
 ને રાજસભામાં આવી રીતે લાવી, તેના કૂળને કલંક
 લગાડે તેવી જીખાની રાજા છે, ને શિક્ષા કરે, એ ખડું
 અણુઘટ્ટું, અને તેથીજ આ મળી પુરુષનું મૃત્યુ થયું.
 પરંતુ થોડાજ વિચાર ઉપરથી વિદીત થશે કે, એમ ધા
 રવું એ અન્યાયને અનુસરવા જેવું છે. કારણ કે રાજ
 નીતિમાં કહેલું છે કે, “ન્યાયનું કામ પવિત્ર છે. અને
 તેને હમેશાં પવિત્રજ રાખવું, એ સર્વ ન્યાયકર્તાઓનો
 પેદેલો ધર્મ છે, ન્યાયની ખાખતમાં કોઈ પણ પ્રકારનો
 ભેદ હોવો ન જોઈએ. રાજ્યની સાથે ગમે તે સત્તા અ
 થવા સંબંધ ધરાવનારાની અને રાજ્ય માંડેના કોઈ
 સામાન્ય માણસની વચ્ચે કોઈ પણ પ્રકારનો ન્યાય આ
 પતી વખતે ખીલકુલ ભિન્નાભિન્નતા હોવી જોઈએ નહીં.”
 વધારે થું કહું પણ મારે પોતાનેજ વિષે ન્યાય માગવા
 નો પ્રસંગ આવે તો હું આ ધર્માસનની સામે ઉભો રહી,
 મારા પોતાના સભાજનોની સમક્ષ સત્ય વાત નિવેદન
 કરું, અને નિર્મળ ન્યાય મળતાં લગાર આંચકો ના
 આવવા છીં. આટો મારા માનિતા કામદારની પુત્રી

(૭૭)

હતી, પરંતુ હું અહીંયાં ધર્માસનપર બેઠો છું, ત્યાં સુધી મારે મન તે પુત્રી અને મારી અન્ય કોઈ સામાન્ય પ્રજા સર્વે સમાન ગણવાનાં છે. અને ખરો ન્યાય પણ તેજ કહેવાય.

જુઓ કે નજ દમયંતીનો વનમાં વિયોગ થયા પછી દમયંતી પોતાના માસા એદીરાજને ત્યાં ગઈ. અને તેની પુત્રી સુનંદાની પાસે દાસી તરીકે રહી, તે વેળા દમયંતી ઉપર ચોરીનું આજ સુનંદાએ મુકવાપરથી એદી રાજે પોતાની પુત્રીને પણ ભર સભામાં ન્યાયાસનની સમક્ષ ઉભી રાખી, ખરો ન્યાય તોળ્યો હતો. વળી માળવપતિ શ્રીભત્રહર લખે છે કે,

શ્લોક.

નિન્દન્તુનીતિનિપુણાદિવાસ્તુવન્તુ,
લક્ષ્મીઃસમાવિશતુગચ્છતુવાયથેષ્ટમ્ ।
અદૈવવામરણમસ્તુયુગાન્તરેવા,
ન્યાય્યાત્યથઃઅવિચ્છલન્તિપદંનધીરાઃ॥

અર્થ—નીતિ નિપુણ માણસો નીન્દાય કે વખણાય, તમને લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થાય કે ગમે તે ક્ષીટી જાય, ચાહે તે આજેજ મોત આવે કે એક યુત્ર કેહે, પણ તે ધીરપુરુષો ન્યાયને રસ્તેથી પગ ખસેડતા નથી.

એ પ્રમાણે સત્ય ન્યાય થતાં એ અમુલ્ય પ્રાણીનો નાશ થતો તેથી નીતિને નુકશાન નથી. આ મરણથી આપણ સર્વને અનિવાર્ય જોઈ ઉત્પન્ન થાયછે. પરંતુ નિરૂપાય! હશ્વર એને અખંડ મુક્તિ આપે.

૨. આ મોટો ખનાવ ખનવાનાં સુખ્યકારણ ત્રણ છે—(૧) દુષ્ટ ધર્માચાર્ય લંપટવિજય (૨) ભાગીરથીનું ખાળવૈધવ્ય (૩) પ્રવિણગૌરીપર યુજરેલી આકૃત.

(૧) ઘણા ધર્મ ભોળા માણસો આવા જુઠા દમામ ધારણ કરનાર ધર્માચાર્યને સ્વાધિન થતાં સહેજ પણ વિચાર કરતા નથી. અને પોતાનું તન, મન, ને ધન અર્પણ કરતાં ખીલકુલ આંચકા ખાતા નથી ફક્ત તેની વક્તૃત્વશક્તિને લીધે પોતાના પ્રાખ્યનો વધારો કરી, એ દગાખોર યુરૂઆ આવા ગરીબ ગાય જેવાઓને યુલામ કરી રાખે છે. અને એવા

ભોળા શિષ્યો, એ દમામી 'ધમામાર્યો'ને પોતાના પ્રભુ
 તરીકે માની તેમાં તક્ષીન રહે છે. અને પોતે જેને
 પુણ્ય ઇશ્વર સ્વરૂપ માની પોતાના આત્માનો અખંડ
 આધાર ગણે છે. તેમાં શુ° સત્વ છે. તે જાણવાનો જરા
 પણ પ્રયાસ કરતા નથી. જે સદ્ગુણો, સુલક્ષણો, અને સ
 ત્યવૃત્તિના તેજમાં અંજલિ જઈને તત્ત્વો તેમનામાં દેખ
 છે, ને તેનો ખરો આભાસ તેમને સ્વપ્ને પણ સ્પષ્ટતા
 નથી. અને એમનો જે જે બાધ તે ઇશ્વર પ્રણીત સમ
 જી તે પ્રમાણે વર્તવામાં વાંધો આવવા દેતા નથી.
 આથી તે ખિચારા નિર્ભણ જળનાં અસીલ માંછલાંની
 માફક તે ધુતારાઓની જળમાં જન્મ પર્યંત ફસાઈ ર
 હે છે. અને સત્ય માર્ગ શો છે. તે તેમને કદી સ્પષ્ટતા
 નથી. આવા શુદ્ધોને એકાનુભૂતથી ઓછા કરવા જોઈ
 એ. અને મનુષ્યોના મનમાંથી તત્ત્વોએ ઇશ્વર સ્વરૂપ
 માનવાનો મત ફેરવી, તેમને ઇશ્વર મારંગદર્શિ આચાર્યો
 તરીકે સમજવાનો બોધ થવો જોઈએ. અને તે પ
 લુ જેટલા લાપક હોય તેટલાનેજ. આ બાળવિધવા બા
 ગીરધીને લંપટવિજય ન મળ્યો હોત તો સ્વતઃ સિદ્ધ

છે કે, જ્ઞાનવિજયના વચનામ્રતથી એ ખાઈ હંમેશના નિરમળ યશને પ્રાપ્ત કરત.

(૨) ભાગીરથીનું ખાળ વૈધવ્ય-ભાગીરથીને ખાળપણમાં પરણાવી અને તે ખિચારી દુર્ભાગ્યે નાની વયથી વિધવા થઈ. આવા ખનાવ ઘણા બને છે. કારણ કે, મનુષ્ય માત્રને પુખ્ત હિમ્મરે થયા પછી મરણના જોટ લા ભય છે, તેના કરતાં નાનપણમાં ઘણા છે, ઓરી, અછબડા, ખળીયા, અને એવા ખોજ નાનપણમાં અવસ્ય થતા રોગોથી હંતરે ખાળકો મરણ પામે છે, અને આવી ઊંમરમાં થએલાં લગ્નનું ભાગીરથીના જેવું થાય છે. શાસ્ત્રમાં પણ ખાળ લગ્નની મના છે. છતાં હાલની દૃષ્ટિ રીતે વળગી આ નિંદ્ય રિવાજને ઘણા વળગી રહે છે. અને વારંવાર આવાં ડૂળના ભોક્તા થાય છે, આથી નિરપરાધી ખાળાઓનો જન્મભારે ખળાપામાં જાય છે. એટલું જ નહિ, પરંતુ તેમનાં મા, ખાપ ને નજીકનાં સગાંઓનાં અંતરમાં પણ ઓછી ઘાઝ થતી નથી. તે ખિચારીઓનો નિરર્થક જન્મભારે જોઈ, દયાળુ દુનિયાને પણ ત્રાસ આવ્યા વિના રહેતો નથી, ખાળાપણુ તો કાલકલ

હમાં ભય છે. પરંતુ યુવાના બડકા બમાવે છે. અને
 આખર નિરૂપાયથી નશીબને વશ પાય છે. કોઈ જ એ
 ક નિકળી ભય છે, અને કોઈનાં છાનાં કૃમ્ય લપાડાં થ
 તો આત્મઘાત અને ખીલ્લો એવાં ધોર કૃત્યો કરે છે,
 આ બધાનું કારણ બાળ લગ્નનો પસાર અને વિધવા
 વિવાહમાં વાંધો એ છે. એ દુર કરવાને કોઈને ક
 હીએ તો ગણાતા ડાહ્યા માણસો પણ વિરૂદ્ધ પડશે. ને
 સરવાળામતે કહેશે કે, અમે તો અસલના કર્તા આભ્યા
 તે કરીશું. અમે અમારા પુર્વજોના રીવાજ પર પાણી
 ફેરવવાના નહિં. પણ બાઈઓ! તેઓના પુર્વજોમાં શા
 રીવાજ હતા. તેઓની રાજ અને ધરમ નીતોએ! કેવી
 હતી. તે વિશેનું તેમાંના યોગનેજ બાન હશે. જે આ
 મા પોતે “પાલ્લવાના” કહે છે તેનેજ તેમનાં આખર
 છો પાણીના દેહમાં તાવે છે, પાશસર રૂપિ લખે છે કે.

શ્લોક

નૃષ્ટેષુતે પ્રવ્રમિતે વસ્ત્રીચેવ પતિતે પતૌ

પદ્મચસ્વાપત્સુ નારીણાં પતિરન્યો વિધીયતે ॥

અર્થ—ધણીને પતે ભાગતા ન હાય, ત મરે ગ
યો હોય, સન્વાસી થયો હોય, નપુસક હોય કે પતિત થ
યો હોય, એ પાંચ આપત્તિની વખત સ્ત્રીએ ખીન્ને પ
તિ કરવો.

આખી રીતનાં ખીન્નં અનેક શાસ્ત્ર સાહિત્યો મ
ળી આવશે. તે પરંતુ ને નગણુકારી આધુનિક પોતાના
દુષ્ટ રિવાજને વળગી રહ્યા છે. સર્વ જાતના દુરાચરણનું
પ્રાપ્ત્ય થાય છે. શુદ્ધ આર્ય ધર્મની હાની થાય છે.
અને ધણી નિરપરાધી પ્રજા દુઃખી થાય છે. આ સર્વ
ખાપતની હરકત દુર થવા આજથી આપણા રાજ્યમાં
વિધવા વિવાહની છુટી આપવામાં આવે છે. પરંતુ જે
સ્ત્રીને પવિત્ર વૃત્તિથી વૈધવ્ય પાળવાની ખુશી હશે, તે
ભલે પાળે.

૩. પ્રવીણગોરીપર ગુજરેલી આકૃત—મારા સ્વ
નામરીકો!! આ ખાપત સર્વથી સધારે સસ ગ્રાહક છે મનુષ્ય
માત્રે મિત્ર પસંદ કરતાં પેઢેલાં ધણાજ વિચાર કરવો
જેમ એ બીએ, મિત્ર એ આખી જીંદગીનો સાથી છે. અને

આપણી વર્તણૂકનો ખરા આધાર મિત્રનાં સક્ષણો જી પર છે. તેના દરેક કૃત્યની આપણાપર આખી અસર થાય છે, અને તથા એમ કહેવું જોડું નથી કે “જેવો મિત્ર, તેવાજ આપણે બનીએ છીએ” મોટી કીમતના મણીની પરીક્ષા ઝટ થાય છે. પરંતુ મિત્ર મણી પારખવા એ સહેલી વાત નથી. એ પરીક્ષામાં જાણીતો જવે રી ઝાકાં ખાઈ એસે છે. ખરા મિત્રની ખરા ખુબી અનુભવીનાજ અવલોકવામાં આવે છે. તેમજ ખરા મિત્ર સ યેની ગમ્મત અવર્ણનિય છે. આપણો એક જાણીતો પન્કિત કહે છે કે,

શ્લોક

યસ્યમિત્રેણસંભાષા યસ્યમિત્રેણસંસ્થિત્વા ॥

મિત્રેણસહયોજુંકતે તતોનાસ્તિહપુન્યવાન્ ॥ ૧ ॥

અર્થ.—જેને મિત્રની સાથે વારંવાર સંભાષણ થાય છે, મિત્ર સાથે સર્વ પ્રકારનાં સુખો ભોગવે છે, તેના સમાન અહીં બીજો પુન્યવાન નથી.—વળી તુળશીલાસ

મક્ત કહે છે કે,

ઘોષાર્દ

જેન મિત્ર હુઃખ હોઈ દુઘારી,
તિન્હૈ બિલોકત પાતક ભારી;
નિજ દુઃખાગિરિસમરજકૈતાનો,
મિત્રકે દુઃખ રજ મેઠ સમાના.

પરંતુ આવા મિત્રની આ અવનિમાં અછત છે.
ચોતે સદ્યુષ્ટી છે. એમ ડોળ ધાલનારા અનેક આવી
મળે છે, પરંતુ પણ આવે તેની પરિક્ષા પડે છે.

માણસો સજ્જનનો વેષધારી આપેલા હુઆઈજા
૨* ઇમારાના કડકડતા પોશાકના બબકાથી ભોળવાઈ વિ

✽ હાલમાં કેટલાક દુર્વૃત્તિ, દ્રવ્ય, કે ખીન્ન અમુક
સ્વાર્થ માટે મિત્રાઈ ભેડે છે ને પછી પૈલા ભોખા મિ
ત્રને ઝોળાવે છે. આવા દાખલા મેં બે માર વધારિય
તે ભેજેલા છે ચિહ્ન છે એ મિત્રને!!

આસ રાખે છે, અને દેખીતો દીન માણસ ખરે જોતાં
 ગમે તવો સદગુણી હોય છતાં તેનો વિશ્વાસ કરતા નથી,
 અને આખરે પેલો ખનાવટના ભબકાવળો દુષ્ટ તેમને
 દગો દે છે. માટે મિત્ર ઝાળખવો તે મોટી કાખેલાઈનું
 કામ છે. પ્રવીણગૌરીને ભાગીરથીનાં યુગ્મ દુરાચરણની
 અગાઉથી કશી ખબર પડી નહીં. અને આખરે તેણે જ
 ગ જાણી પોતાની પ્યારી સખી તરોડે તેને કબૂલ કરી. દુ-
 રગુણ હમેશાં સદગુણ ઉપર પ્રાપ્ત્ય હોય છે. અને તે
 થી મનુષ્યમાં સદગુણની અસર થાય છે, તે કરતાં દોસ્ત
 ના દુરગુણની અસર વેણેલી થાય છે. પરંતુ જો કાંઈ
 સદગુણી માણસ એવો હોય કે, તેના અંતઃકરણમાં સ-
 દૃષ્ટિનાં મુળ સળંગડ થયાં હોય, તો તેને અહાય તેજ
 દુરગુણીનો સહવાસ પડે, છતાં તેનું ખડકના જેવું સ્થિ-
 ર મન દુરગુણની ઊંજળથી ડગતું નથી. અને ઘણી વ-
 ખતે એમ પણ બને છે કે તે પોતાની પવિત્ર શુદ્ધિ
 ના પ્રાપ્ત્યથી સામા દુરગુણીઓની મતિને ફેરવી શકે
 છે. પ્રવીણગૌરી અને ભાગીરથીના સમા ગમમાં પ્રવિણ

ગૌરીથી ભાગીરથીનું દુરગુણથી મઢેલું મન ફેરવી તો
 ન શકાયું, પરંતુ પોતે પોતાની સદ્વૃત્તિને શુરવીરતા
 થી સાચવી શકી. તોપણ આપણે નજરમાં રાખવા જે
 લું છે કે, તે પ્રવિત્ર ખાધને આ દુરગુણી સખી મળવા
 થી વિના કારણ વિકટ જાળમાં ફસાઈ મરવા વેળા આ
 વી હતી. આ સર્વ માત્ર સાપક મિત્રની પીછાણુ ન પ
 ડવાને લીધે છે. અવલોકન કરતાં આ અવસરમાં આ
 વા અગણિત ખનાવો નજરે પડે છે.

મનહરઃ

કેવડાનો એવડો સુગંધ જોઈ વ્યાસ આવી,
 વચ્ચે પહોળા પત્ર મધ્યે પ્રેમથી ભરાઈને;
 લગીર વિચાર્યા વિન સુવાસમાં ખની લીન,
 રાતની વિસારી દીધી સઘળી ચરાઈને.
 મનમાં ધાર્યું જે છોડી રખડવું રાત માંડિ,
 'દૂર કરી રહુ દાડી આ રૂપાળી વાડીમાં;

✽ પેટલા અક્ષરથી કર્તાનું નામને ગામ વંચાય છે.

આમ એ વિચાર કરે એટલામાં માળી આવ્યો,
રાજી થઈ કેવડાને લેવા ચડ્યો ઝાડીમાં. ૧

મગર માળી થઈ લેવા જાય તેટલે તે,
રસમાં રહેલો ફેંણુ ફફડાવી જાગ્યો;
હબક્યો જરા ન માળી મારી શિષ સાકડીને,
વાર થોડી થતામાં તો મુઓ તે અભાગિઓ.

સિદ્ધ કર્યો સાહસથી વાસ શાણા સરખ તે,
બાગમાં આવીને સાગ મોત તણા માગ્યો;
વદન સુવાસ વાસવાળા કેવડાને આશયી તે,
ત્યાંક ગળીને ગ્રેહો પણ ઉઠ્યો આગિઓ. ૨

સોરઠો.

સંગત કરવા જાય, પાત્ર કુપાત્ર ન પરખરો;
પણ ફળ વિપરીત થાય, કેતકિ વાસ અહીં કરે. ૧
પ્રવિણગોરોનું પણ જો ખરી વખતે હું ત્યાં ધ્રુવ
કૃપાથી ન જઈ ચડ્યો હોત તો શું થાત? તે સૌના વિ
ચારમાં સેહજ આવસે. ખરેખર તે ખિચારી ખાજાનું
સત્ય કે આયુષ્ય ખેમાંથી એક તે બેળા આવી રહેત.

ખેશક આ બધા કુસંગનાં પરિણામ!! માટે મૈત્રી કર
તાં પેઢેલાં મનુષ્ય પારખવો એ અતિ અગત્યની વાત છે.

હવે આપણે પુનઃ પ્રવિણગૌરી તરફ નજર કરી
એ. અરે! તેનું આ લાયક નામ અને લેને દિધાવે તે
વું તેનું કામ જોઈ આ આખા કેસમાંના ફૂર ખનાવથી
કંપેલાં કાળજી રાત્રત થઈ આનંદથી હજારાવા બધા છે.
એ સતિની સમ્યક્તા ઉપર દ્રઢ વૃત્તિ જોઈ, અને શિયળ
સાચવવાને તેણે શુદ્ધ અંતઃકરણ પૂર્વક કરેલો અપૂર્વ
પ્રયાસ દેખી સર્વના મનમાં સહેજ આવશે કે, એ ખા
ઈ આ અવસરમાં સર્વ સુવનિતાઓની શીરોમણી છે.
એણે દુષ્ટ લંપટવિજયનો ફાંદો ફેડી હુમલો ભાગીર
થીને વચન ખાણથી જુઠી પાડીને અને આખરે જીવિ
ખજે પાછી પડતાં, અંગખળ અજમાવી પોતાના પ્રાણ
થી પણ પ્યારા શિયળવૃતને સાચવવા સારું જ કર્યું,
તેનાથી સતયુગ સતિ શીરોમણી સીતાને રાવણનું કાં
દામાંથી છુટવા, અને એક જઘનો નિંદા બોધ તુચ્છકા
રી કાઢતાં વધારે નહીં કરવું પડ્યું હોય, ચાખાચ છે

(૮૬)

આ કૃણદીપક કન્યાને સહસ્ર વાર શાખાશ છે!! શાખા
શ છે!!! પૃથ્વીમાં સર્વ સ્થળે આવી પતિવ્રત પાળી પો
તાનું જીવન સફળ કરે તેવી, સત્યવ્રતિ સામવી સ્વામી
નું માન વધારે એવી, અને સફળતા કરી પિતૃકૃણને દિ
પાવનારી, સત્કારીઓ હોય, તો તેમના પ્રભાવથી અને
તેમનાથી યજ્ઞેલાં મણિ સંતતીથી આ સૃષ્ટિને સ્વર્ગની
શોભા મળે તેમાં શી નવાઈ? પરંતુ આ મંદ બાળી
ભારત બુદ્ધિના એવા દિવસ ક્યારે હોય કે, સત્ય, સદ
ગુણ અને સુધર્મને પુનરોદ્ધ બવ યહ સર્વ સ્થળે આ
વી સફળતાઓ સાંપડે. આ અનુપમ પુનીત સતીયો હું
અત્યંત આનંદિત થયો છું. અને એ સતીનું પવિત્ર
નામ અમર રહે, અને એનો સરસ દાખલો લઈ સર્વે
સદગુણ ગ્રહે એવી ઉત્કંઠાથી એના ચોખ્ખ પિતાએ જે
પ્રવીણશાળા સ્થાપવાનું સ્તુતિપાત્ર કામ આરંભ્યું છે. તે
નિરંતર ચાલ્યાં કરે, અને તેમાં જનતી મદદ આપવાને
મારે વલણ રહે. એવી મતિ મને હજાર અહર્નિશ આ
પે. એવું હું અંતઃકરણ પુર્યક માયું છું. હજાર આ

(૯૦)

ખાજાનું અખંડ કલ્યાણ કરો, અને એ ખાઈનું પવિ
ત્ર સત્પ અચળ તપો!!!

આ સાંબળી સરવ સલાસદોએ હર્ષના પોકાર ક
યો અને એટલામાં સલા ખરખાસ્ત થવાનો હુકમ થયો.

પ્રંથાશ્રયં.

નામ.

પ્રત.

દેસાઈ દયાળજી ભીમભાઈ, ખરસાડ.	૧૦
આવ. સાહેબ, ગંગાશંકર મકનજી. અંબર.	૧૦
ઈના. દેસાઈ શા. રૂદરજીભાઈ ખંડુભાઈ. મહુવા.	૫
નેક. ગામ. કુમારશ્રી બળદેવજી. ધરમપુર.	૨
અમદાવાદ.	
રા. રા. માણેકલાલ અમુલખરાય.	૩
આસિ. માસ્તર. પીતાંબર કુખેર.	૩
રા. રા. મુળજીભાઈ ચક્રભાઈ.	૨
મેડું. લીકમલાલ શીવલાલ તળાટી.	૨
પ્રી. સ્ને. રતીલાલ જાંશીજાલની મારફતે.	૧૩
સ્કોલર નગીનલાલ ચુનીલાલ.	૧
,, કેશવલાલ મગનલાલ.	૧
,, વાડીલાલ નાથાભાઈ.	૧
,, ડાહ્યાભાઈ જેઠાભાઈ.	૧

૨૭	હરીનાથ અંબાલાલ,	૧
૨૮	રામેશ્વર લક્ષ્મીબાઈ,	૧
૨૯	કરણશંકર આદીતરામ,	૧
૩૦	સામસેન,	૧
૩૧	વાડીલાલ,	૧
૩૨	રણજીભાઈ મહાદેવ,	૧
	દેસાઈ હર્ષદલાલ કુલંબરામ,	૧
	બની. મયારામ હસશુભરામ,	૧
	શા. ગણેશભાઈ અંબાલાલ,	૧
	શ્રી. મી. મુળશંકર મયારામની મારફતે,	૧૪
	રા. મણીલાલ ગોવિંદરામ,	૧
	કાર. સા. બાપાલાલ મોહનલાલ,	૧
	રા. રા. દેવશંકર બાઈશંકર,	૧
	રા. જમનાપ્રસાદ ગોવરધનપ્રસાદ,	૧
	કે. કા. સા. શ્રીરોજશાહ હોર્મજી,	૧
	બાગિક, જોડાલાલ હતમરામ,	૧
	પટેલ, શંજીલાલ લાલદાસ,	૧

મેહતા, નાહાનાલાલ પરશુરામ.	૧
રા. આર્ણુદરાય કેશવલાલ.	૧
કા. સા. નગીનલાલ બાળકજી.	૧
મેહતા. હરીપ્રસાદ વીંધુરામ.	૧
રા. આર્ણુદરાય કેશવલાલ.	૧
કા. સા. ભવાનીશંકર મુગટરામ.	૧
એ. કે. કા. સાહેબ, સુનીલાલ કૃષ્ણાસંકર.	૧
પોપીસ પટેલ. કાળીલાલ મતુરભાઈ (પચંગ)	૧
નળી. હરીલાલ હગનલાલ.	૧
આ. માસેતર. હગનલાલ અમથારામ.	૧
„ જ્ઞાલાલ નારણશંકર.	૧
„ મગનલાલ રેવાશંકર.	૧
રા. મગનલાલ હગનલાલ.	૧
રા. પ્રાણુલાલ સુરજરામ.	૧
મેહતા. મણીલાલ હીરાલાલ.	૧
રા. ગીરજશંકર દવાશંકર.	૧
રા. રા. જીવણુલાલ અમ્રતલાલ.	૧

બટ. દસરૂપ બમવાન. તલાટી.	૧
રા. માણીકલાલ હીરાલાલ.	૧
મેહતા. અમુલપ્પ મહીપતરામ.	૧
,, નારણલાલ કેશવલાલ.	૧
રા. નારણલાલ કેશવલાલ.	૧
રા. ભોગીલાલ લલુભાઈ.	૧
ઝવેરી. ભોગીલાલ તારાચંદ.	૧
ડાકતર. અખડુલ ગની.	૧
રાવળ. દયામંકર સદ્મોમંકર.	૧
આ. માસ્તર. રૈવાચંકર દયાચંકર.	૧
રા. હરિલાલ મોરારદાસ.	૧
ત્રવાડી. જોડાલાલ વેણીરામ. (ડી. કા.)	૧
પર. સ્ને. મણીસંકર જીતમરામ.	૧
,, મણીલાલ હરીભાઈ.	૧
સરૈયા. નાનાલાલ રણુજોડાસ.	૧
રા. વીક્રમરાય ડાહ્યાભાઈ.	૧
મેહતા. હરીલાલ મયુરલાલ.	૧

શેઠ. જમશેજી અલ્લભ.	૧
રા. ત્રીખકરાવં ખાપારાવ.	૧
મેહેતાજી ફુલચંદ કઠલ (ગાના)	૧
રા. બાઈશંકર સાલશંકર,	૧
શુ. નરસીલાલ દેવશંકર (તળાટી)	૧
રા. હલપત મગનલાલ.	૧
,, જમનાદાસ છગનલાલ.	૧
,, ડાહ્યાબાઈ હરીશંકર.	૧
,, સદાસીવ ગોવીંદરાવ.	૧
ઠાકોર. હરીપ્રસાદ ભુપતરાવ.	૧
દીવાનજી. અમ્રતલાલ ચંદુસલ.	૧
દેસાઈ. ખળવંતલાલ ચંદુસાલ.	૧
,, હરીલાલ મણીસાલ.	૧
પંડયા. છગનલાલ ત્રીકમલાલ.	૧
અમદાવાદ ટ્રેનિંગ કોલેજ.	
સ્કોલર. મોહનલાલ મુળશંકર (ખાવળા.)	૧
,, હીરાસાલ ઠરણશંકર (ભુણાવાડા)	૧

,, નાનચંદ મુળચંદ (રાણપુર)	૧
,, પુન્નભાઈ દેવજી. દેસવાડા.	૧
,, મોહનલાલ દવારકાંઠાસ. અડાસ	૧
,, રામેશ્વર નાનકેશ્વર. લુણાવાડા.	૧
,, રામચંદ્ર બાપુજી. ઉમરેઠ	૧
,, હરીપ્રસાદ આત્મારામ. ,,	૧
,, ઊંટાલાલ ત્રીભોવનદાસ. ચકલાચી.	૧
,, ચુનીલાલ જગનલાલ. ,,	૧
,, ખેયરભાઈ ત્રીકમજી સિદ્ધાર.	૧
,, પરજીલાલ દલાભાઈ. કરમસદ.	૧
સંકે. અરજીન હંચીભાઈ. રાયપર.	૧
,, સદાશીવ ભગવાનજી ધાંગદ્રા	૧
,, મોતીલાલ જોડાલાલ. રાધનપુર.	૧
,, હરીલાલ નરસીરામ. માતર.	૧
,, નારજી દયાજી. ખરસાડ	૧
,, વિશ્વનાથ સદાશીવ. જુન.	૧
,, મુણ્ણવંતરાય જીવજીરાય. નડિયાદ.	૧

(૯૭)

„ મણીલાલ નરભેરામ, પ્રાંતીજ.	૧
„ લાલબાઈ લલુભાઈ. સાલેજ	૧
શુકલ. ભીખાભાઈ શીવરામ, ચકલાશી.	૧
માસ્તર હલસુખરામ ગણુપતરામ. નાવલી.	૧
ત્રીપાઠી. જગન્નાથ ઉમીયાશંકર. તેરી	૧
સ્કો... .. ઝ... .. મો... ..	૧

મુંબઈ.

કક્કર. લક્ષ્મીદાસ ખીમજી	૫
પ્રીમ ભીલ પ્રેમુલાદ. દેવશંકર યામિક.	૫
ચા. હરખચંદ જેચંદ.ભાઈ	૧
ચા. શામચંદ જેચંદ.ભાઈ	૧
યામિક મોતીલાલ હરિભાઈ	૧

બાવળા.

પ્રીયમીત્ર હામોદર નયુરામ તલાટી	૫
વધંદ. મોહનલાલ મુળશંકર.	૩
પંડિત. અંબાશંકર ધશ્વર (સીગનલર)	૧
જેશો. મહાશંકર દયારામ	૧

પટેલ, કેવળદાસ નથુજી	૧
પટેલ, કેશવલાલ ગીરધર	૧
,, રણછોડ જીરદાસ	૧
મેહતા, મહાશંકર જગજીવન.	૧
મેહતાજી, હરદેવ પ્રભુરામભટ્ટ	૧

કે. ૧૬.

અધ્યાર, પ્રભાશંકર નારણજી પોષ્ટ માસ્તર.	૧
ફોજ, કારકુન, બાપુલાલ ત્રીભાવન.	૧
દેવે માતીરામ બાઈશંકર	૧
અધ્યાર જગજીવન ખુલાખી	૧
ચૌહાણ, ગંગાબાઈ નથુબાઈ	૧
શા. હરજીવન સોભચંદ.	૧
આચારજી, રામશંકર રૈવાશંકર.	૧
શા. લેહરાબાઈ ગંગાબાઈ	૧
ત્રવાડી જીવરામ ડોસાબાઈ,	૧
ઠાકર, ખેચર બગવાન	૧
રાવળ, પ્રભાશંકર ખેચર,	૧

ત્રવાડી. ખટ્ટાર વિદ્યારામ	૧
રાવળ. કરસનજી હરોભાઈ	૧
રાજેશ્રી. ગીરધરલાલ ગવરીશંકર.	૧

ભાવનગર ખંદર.*

રા. રા. રતીલાલ દ્વારકાદાસ. હીસાખી. કાર.	૫
પ્રીયમોત. મગનલાલ કીલાભાઈ.	૩
પ્રીય તી. દેવકરણભાઈ નથુભાઈ. કા. સા.	૨
ચેક. બીખાભાઈ હોર્મિજજી	૨
સુખડીઆ. વનમાળી નથુભાઈ.	૧
ફરજી. જેરા નથુભાઈ.	૧
દેવે. માધવજી ગગડભાઈ	૧
આચારજી. માહાશંકર કર્ણાશંકર.	૧
જીડેજી. દેવીસંગ ખનેસંગ.	૧
મેંતા. કાનજી હિમરાજ	૧
વહીં સા. પાનામંદ નથુભાઈ.	૧

* સદરહુ પેટલા ત્રણ મીત્રોએ તથા ખાવળાવાશી મોહલાલ મુળશંકરે ગ્રંથે હાકરવા સારો યત્ન કર્યો છે માટે તેમનો હું ઉપકૃત છું.

(૧૦૦)

શા. શીવલાલ હરખચંદ.
દવે. ભવાનીચંકર ગગલ.
રાણાશ્રી. જેમરસિંહજી.
શેઠ. માણિકજી હીરજીભાઈ
રા. લક્ષ્મણરાવ માહાદેવ.
મેંતા. માણિકચંદ ખાધાભાઈ.
ઠક્કર. ડાહ્યાભાઈ ગીગાભાઈ
ભટ. વિશ્વનાથ વજેરામ.
શ્રીય સુનેહી છગનલાલ જેમર
મેંતા મકનદાસ કાળીદાસ.
વકીલ. હરીલાલ ભવાનજી
શ્રી જૈનમાન વરધક સભા, ત્રીભોવનદાસ.
શ્રી હુહાણા માતિ સુભેચ્છક સભા.
માસ્તર. મોતીલાલ મુળજી.
ભાયાણી. સુનીલાલ ગોરધન.
દર. સા. ધનજીભાઈ જીવાભાઈ.
ભટ. હિરાલાલ નરોત્તમદાસ.

ઉના દેલવાડા.

રા. સા. મહાચંકર વજેચંકર. રે. કલા.

(૧૦૧)

રા. દલપતરામ અમરજી ર. ખાસ્તર	૧
,, વલ્લભદાસ આણંદલાલ	૧
વર્ષદ. લક્ષ્મીશંકર મંચ્છાશંકર,	૧
રા. ગુલાબદાસ રહીદાસ.	૧
મેહતા. અખદુલા ગની	૧
પટણી. રેહુમાન માંદબાઈ	૧
મે. શાલેમહમદ તારમહમદ	૧
રા. અનંતરાય માધવરાય	૧
રા. જલ્દવરાય શામળદાસ,	૧
મીં મુળજી હરજીવન કચ્છી.	૨
દેવે. હરિશંકર માતીરામ	૧
રા. અમ્રતલાલ કૃપાસંકર.	૧
પાઠક. જટાશંકર આણજી	૧

વાંકાનેર.

શા. લક્ષ્મીચંદ મતુર	૧
દેવે. માવજી ત્રીકમજી	૧
પંચો ભાઈશંકર પ્રાગજી,	૧

માસ્તર, કાળીદાસ શીવશંકર
 માસ્તર પ્રાણશંકર વલ્લભજી
 સંઘવી, જીવણ મકન
 મોદી, ભગવાન વાલજી
 શેઠ, લાઈમંદ ફુલમંદ.
 કારકુન જીવરાજ લવજી
 શેઠ, માણિકમંદ દેવમંદ.
 શેઠ, દલીયંદ ચતુર.

મોરબી.

રા. વિશ્વનાથ શંકરજી
 વકીલ, ગોરધન લાધા
 વકીલ વલવદાસ રવજી
 થાણુ, સા, જસર્વતરાવ રેવાશંકર.
 શા. પોપટ જ્યંદ
 ઘોલીસ કાન્સટેબલ અણુદાલાઈ મલાલાઈ
 વકીલ, અમરમંદ શવમંદ.
 વકીલ જગજીવન માહેશ્વર

પો. સી. ખીમચંદ પરસોતમ.	૧
વહીલ. ત્રીભોવન કુલચંદ	૧

કઠોર.

શા, જોચંદ કલ્યાણચંદ	૧
દેશાઈ. ખાપુભાઈ ખંડુભાઈ	૧
ભાવ. દલીચંદ કરશનદાસ	૧
દેશાઈ. નાગરજી ડાહ્યાભાઈ	૧
છી. અમજી જીવન અસેજી	૧
રા. ગોપાળરાવ ગંગાધર	૧
ભાવ. ધરમચંદ કેવળદાસ	૧
રા. રાધચંદ કેવળદાસ	૧
ભા. ઉત્તમચંદ ભાઈચંદ	૧
ઓ, હરીરામ મોતીરામ,	૧

ગોધરા.

શ્રી. સ્ને. મનસુખરામ ગીરજશંકર.	૧
પટેલ. રામજી જીવણદાસ.	૧

દેસાઈ, સુનીલાલ બાઈચંદ
 શા. માણેકલાલ મોતીલાલ.
 બાસ. નાથજી વલ્લભરામ,
 ડા. ખરસતસંગ રતનજી,
 રા. અંબાલાલ બાપુજી,
 હતાત્રી. આનંદ ચોળકર.

શણવા (કચ્છ.)

મેહતાજી. હામજી લોકમજી
 રા. મહાદેવ ખેચર.
 કુમારશ્રી. નાંધણજી પુંજી.
 ,, પાંચાજી દેવસંગજી.
 ,, ભાવસંગજી દેવાજી.

વાંટાવરદરને હુળવદ,

ઉ. પ્રભાશંકર રતનજી,
 દોશી. અભેચંદ ડાહ્યાભાઈ.
 ભટ. રામચંદ્ર કાળા
 હવે, જીવણ લોભોવન.

ઈ. કેશવજી ગીરધર. ૧

સિ. મોતી અલીબાઈ. ૧

શા. અમરચંદ હીરાચંદ. ૧

હેફાવાડા.

શા. લક્ષ્મીચંદ હસજી. ૨

રા. અમ્રતલાલ મંછારામ. ૧

ભટ. જંગલોલ વિરેશ્વર. ૧

રા. મોહન પ્રભુરામ. ૧

રાજકોટ.

મેતા. યુનીલાલ ખુશાલ. ૧

યાજ્ઞિક, માવજી દેવચંકર. ૧

વોરા. નથુરામ ધનજી. ૧

રા. ભાણુ નાનાભાઈ. ૧

ભટ, વનમાળી કાનજી. ૧

નખત્રાણ (કચ્છ.)

મેહતાજી. સુંદરજી મેઘજી. ૨

મેહુ. નાગર વધજીનાથ. ૧

મ. દયાશંકર જીવણરાય.	૧
સુ. ગોવીંદજી ખેચર.	૧
હ. હરદાસ વિ. દામજી.	૧
બેશી. નથુ કસનજી.	૧

કુંડલા

મામિક. કંડણાશંકર ભવાનીશંકર.	૧
વકીલ. પરસોતમ ગૌરીશંકર.	૧
દોશી. અમરચંદ લક્ષ્મીચંદ	૧
ખડી. નૌતમદાસ મુળજી.	૧
રા. તોકરામ માધવજી.	૧
રા. હીરાચંદ ગોપાળજી.	૧
„ હરીવલ્લભ હીરાચંદ.	૧
„ સારાભાઈ પુરશોતમ.	૧
„ છગનલાલ જમનાદાસ.	૧
દવે. રામજી નરોતમ.	૧

નસવાડી તાબે સંખેરા.

પંડ્યા. ધીરજરામ હરજીવન.	૧
-------------------------	---

ખાળાશંકર જગજીવન.	૧
જ. કા. નરોત્તમ વિજયશંકર.	૧
રા. ખળવંતરાવ ગણપતરાવ.	૧
કાર. મણીશંકર ઉમીયાશંકર.	૧
માણેકવાડા.	

રા. ગંદુલાલ નાનાલાલ	૧
રા. દયાશંકર શવજી	૧
રા. દેવરામ ગોવીંદરામ.	૧
વટીલ લાલશંકર પ્રભુદાસ.	૧

વસ્તડી તાપ્તે વઢવાણ.

રા. રાયચંદ ડોસાભાઈ. ધ્રુ.	૨
ગઢવી. હમીર ખેચરભાઈ	૧
મેતા. હલુભાઈ કલ્યાણજી	૧

વાલોડ.

શેઠ. માણેકલાલ લક્ષ્મીદાસ.	૧
દેસાઈ. ડાહ્યાભાઈ હરગોવીંદ	૧
બાસ. જેસંકર કેશવલાલ	૧

(૧૦૮)

,, વલ્લભરાય વજેરાય	૧
જેશી, ભવાનીશંકર બાઈશંકર	૧
દેસાઈ. ખંડેરાય મંચ્છારાય	૨

કપડવલ્લજ.

રા. કીશનલાલ ગોવીંદલાલ દેરાસરી.	૨
દેસાઈ. નાથાજી ભાઈચંદ	૧

તળાજી.

જેશી, લક્ષ્મીરામ હરીભાઈ	૧
ભટ. મહાદેવ જુઠા	૧
ખાજી. હીરજી લખમશી	૧

મેહુમદાવાદ.

મામલતદાર સાહેબ. મોતીલાલ યુનોલાલ.	૧
નેટીવ ભાઈખરેરીના સેક્રેટરી.	૧
પંડ્યા. વિક્રમભાઈ જોડાભાઈ	૧
રા. જોડાલાલ ગીરધરદાસ.	૧

ખેડા.

વૈદ. નાથાલાલ રૂપશંકર.	૧
-----------------------	---

(૧૦૯)

વકીલ, સુનીલાલ ગોકળદાસ.	૧
શા. મુળમંદ જીવણદાસ.	૧
શા. નાગર જ્ઞાનાધ.	૧
શા. સુનીલાલ હરગોવિન્દદાસ.	૧

ધંધુકા

બટ. મગનલાલ રૂપમંદ	૧
,, મણીલાલ નાથાલાલ	૧
મેતા. મણીલાલ નાથાલાલ	૧
મુખી. વીરજી ગોવીંદજી	૧
શા. લાલમંદ ત્રીભોવન	૧
કાર. ખાપાલાલ ત્રીકમલાલ	૧

પરચુરણ,

દ્વી. છોટાલાલ નાનાલાલની મારફતે	(૧૭)
દ્વી. છોટાલાલ નાનાલાલ	૫
દેસાઈ તંબકલાલ બદવરાય	૧
રા. મોહનલાલ હરીભાઈ	૧
દેસાઈ, રામમંદ માણેકલાલ	૧
ચાંદિક, જ્ઞાનાધ છોટાલાલ	૧
મેતા. સુનીલાલ ખેડેચર	૧

ધરીખ. ઠાકરશી લાલદાસ	૧
દે. શુભાખભાઈ નીચ્છાભાઈ	૧
પટેલ. શંકરભાઈ હરીભાઈ	૧
રા. છગનલાલ જોશભાઈ	૧
રા. મયુરભાઈ કુખેર	૧
પટેલ. ખુશાલ ધરમદાસ	૧
પટેલ. ભગવાન મકનદાસ	૧
ચુપ્તે. વિનાયકરાવ રઘુનાથરાવ.	૩
રા. છોટાલાલ હિંમતલાલ	૧
બળી. કુન્દનશંકર કારીશંકર	૧

ડાકતર સા. હીરજી હંસરાજ (ભયો)	૧
દે. હાચ્છાશંકર કાળીદાસ (કુંડલા)	૧
રા. હરો નાસુદેવ (પ્રભાસપાટણ)	૧
દે. મણીલાલ હત્તમરામ (આમોદ)	૧
યાજુઘર સા. લલુભાઈ શેવકરામ (ભાદ્રોડ)	૧
કાઠારી. કમળચંદ ખેડેચરદાસ. (ભીમનાથ)	૧
ભટ. લક્ષ્મીશંકર ભીમજી (ભીમનાથ)	૧
આસિ. મા. ખળદેવ મોતીરામ (દેવોજ)	૧
મુ. જસવંતરાવ સાકરલાલ (જુનાગઢ)	૧
બળી. કુલચંદ મુળજી (સીધા)	૧

કરસનજી જીવણ. (જુનાગઢ)	૧
પો. પટે. હરજી વાલજી (જેસડા)	૬
શા. તલકશી કરમચંદ (વીરમગામ)	૧
શા. વ્રજલાલ પ્રભુદાસ (વીરમગામ)	૧
શુક્લ. છગનલાલ પરશોમ (વઢવાણ)	૧
પટેલ. મહમદ હાજીમ (કાવી)	૧
સ્કો. પુન્નભાઈ ગોકળ (ગણોદ)	૧
રા. દેવચંદ મનુભુજ (કુચીન)	૧
પટેલ. માધવજી ગંગારામ (દેગામ)	૧
પટેલ. વીકુલ ખેડૂચર (અડાજણ)	૧
ક્ષત્રી. લલુભાઈ રેવાશંકર (સુરત)	૧
રા. ભાઈચંદ પરશોતમદાસ (સુરત)	૧
રા. વખતચંદ નારણદાસ (વિસલપુર)	૧
રા. શવજી રાજન (ભેસાણ)	૧
રા. છોટાલાલ દુર્ગાદાસ (ભેસાણ)	૧
સા. જી. સુલતાન મહમદખાનજી રા. ખા. દ. સ.	૧
પા. કું. છલસિંહજી ગંભીરસિંહજી (જુનાગઢ)	૧
મેડે. રણછોડ ચમનલાલ (દેહેળ)	૧

કેટલાંક નામ ઘણાં મોટાં આવવાથી અત્રે દા

ખલ થઈ સક્યાં નથી.

જાહેર સ્વર.

સુમ સદગ્રહસ્થોને ખખર આપવામાં આવે છે કે

સદરહુ પુસ્તક તથા માર પ્રથમનું ખનાવેલું કુધારાકણ
પ્રકાશ નામનું પુસ્તક કે જેની અંદર આધુનીક આ
યોની હુષ્ટ રીઠીથી થતા હુઃખનો આખેહુખ દેખાવ ની
ચે પ્રમાણે આપ્યો છે.

સાત જાતનાં ક્લેડાંવાળી સ્ત્રીને પહેલી પીડા, વિ
ધવાનો વિલાપ, વાંઠા વિલાપ, કુભાર્યાથી થતું કષ્ટ, સ્ત્રી
કેળવણીનું સુખ, વગર વિચારે વરા કરવાથી થતી વેદ
ના વગેરે કવિતા રૂપે ટીકા સાથે દરશાવ્યું છે કિમત
રૂપાલ ખર્ચ સાથે ફક્ત બઢીઆના, જોધા તથા
ખાવજેથી સ્વદેશ હિતખોધકના એડીટર જેશંગભાઈ ત્રી
કમલાસ પાસેથી અગર મારી પાસેથી મંગાવી લેવાં.

 અમદાવાદ } તા. ૦ ૨૫-૮-૮૫
તા. ૦ ૨૫-૮-૮૫ } કેવળરામ વિ. દવારામ 'રાવળ'

